

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

En studie i avtalsslutande mellan privatpersoner

Med inriktning på viljeförklaringens betydelse
vid handel genom annons

Filosofie magisteruppsats inom affärsrätt (avtalsrätt)

Författare Kim Norraeus

Handledare Roger Sandberg

Framläggningsdatum 2010-12-08

Jönköping december 2010

JÖNKÖPING INTERNATIONAL
BUSINESS SCHOOL
JÖNKÖPING UNIVERSITY

A study of contracting between individuals

Focusing on the significance of the declaration of intent
when trading via an advertisement

Master's thesis within commercial law (contract law)

Author

Kim Norraeus

Tutor

Roger Sandberg

Jönköping

december 2010

Magisteruppsats inom affärsrätt (avtalsrätt)

Titel:	En studie i avtalsslutande mellan privatpersoner
Författare:	Kim Norraeus
Handledare:	Roger Sandberg
Datum:	2010-12-08
Ämnesord:	Avtalsrätt, viljeförklaring, avtalsslutande, privatpersoner

---

Sammanfattning

I takt med att handel via annons ökar, exempelvis via annonswebsidor såsom Blocket, ökar även avtalsslutande och handel mellan privatpersoner. När privatpersoner handlar sinsemellan utgör avtalslagen den tillämpliga lagstiftningen och i och med att privatpersoner anses jämbördiga gentemot varandra råder inga konsumentskyddsregler. Avtalslagen avspeglar normalmodellen för slutande av avtal och är dispositiv med följden att allmänna avtalsrättsliga principer tillämpas frekvent inom avtalsrätten.

För att bindande avtal skall anses ha slutits mellan parterna skall överensstämmande viljeförklaringar ha avgetts från båda parter. En viljeförklaring är ett exempel på en rättshandlingsvilja och utgörs exempelvis av anbud och accept, men är i övrigt från dessa två exempel är viljeförklaringen svårigen definierad.

I fall att ett förhandlingsskede inleds mellan parterna anses de avgivna viljeförklaringarna inte vara bindande för parterna. Avgivandet av viljeförklaringarna resulterar dock i en moralisk bundenhet. För att fastställa huruvida bundenhet inträtt eller inte, sker tolkning antingen med beaktande av viljeförklaringsavgivarens vilja, viljeförklaringens lydelse, eller viljeförklaringsmottagarens tillit. Om part uppträder illojalt och avbryter avtalsförhandlingen, kan denne göra sig skyldig till culpa in contrahendo. Rättsföljden blir då att avtalsförhandlingen avbryts och eventuellt utgår även skadestånd.

Part kan även hävda att den avgivna viljeförklaringen är ogiltig baserat på att viljeförklaringen avgetts utifrån felaktiga förutsättningar, utgjorts av förklaringsmisstag eller att dolusregeln är tillämplig då part agerat dolöst. Baserat på dessa hävdanden kan viljeförklaringen ogiltigförklaras, och skadestånd för det negativa kontraktssintresset kan utdömas i det fall att part är i ond tro, eller en kombination av båda dessa sanktioner.

Master's thesis within commercial law (contract law)

Title:	A study of contracting between individuals
Author:	Kim Norraeus
Tutor:	Roger Sandberg
Date:	2010-12-08
Subject terms:	Business law, declaration of intent, contracting, individuals

---

Abstract

As trading through advertisements increases, for example via advertisement websites such as Blocket, trading and contracting between individuals also increases. The contract law is the applicable legislation when individuals are trading between one another, because of the fact that individuals are to be considered equal against each another, and no consumer protection provisions are applicable. The contract law is not compelling, and general principles of contract law are therefore frequently applied within the legal area of contract law.

Consistent declarations of intent shall have been delivered from both parties for a binding agreement to have been concluded. The declaration of intent, for example tender and acceptance are examples of a will to legally act. Other than tender and acceptance, the declaration of intent is usually difficult to establish and determine.

In the event of the commencement of a negotiation stage between the parties, the declarations of intent are not deemed to be binding, but rather binding in the sense of a moral attachment for the parties. To determine whether or not a binding agreement has been concluded between the parties, an interpretation is conducted with regard to either the underlying will of the declaration of intent, or the wording of the declaration of intent or to the receiver's trust and interpretation of the will of the counterpart.

Part may assert that the declaration of intent is invalid based either on incorrect assumptions, statement errors or one parties passivity. The deemed sanctions are either; invalid declaration of intent or damage, or a combination of both consequences. The decision to sentence damage depends on bad faith or disloyal behavior of one party.

Förkortningslista

ARN	Allmänna Reklamationsnämnden
AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
Blocket	Annonshemsidan ”www.blocket.se”
jmf	jämför
kap	kapitel
KöpL	Köplag (1990:931)
KköpL	Konsumentköplag (1990:932)
LOI	Letter of intent
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning I
NJA II	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning II
nr	Nummer
prop.	Regeringens proposition
RB	Rättegångsbalk (1942:740)
st.	stycke
SvJT	Svensk Juristtidning

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Syfte.....	2
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Metod och material.....	4
1.5	Definitioner	8
1.6	Disposition.....	9
2	Introduktion till slutande av avtal.....	11
2.1	Inledning.....	11
2.2	Allmänt om avtalsrätt.....	11
2.3	Definition av begreppet viljeförklaring.....	12
2.4	Avgivarens ansvar gällande viljeförklaringen	15
2.5	Avtalslagen och dess grundläggande bestämmelser för viljeförklaringen.....	18
2.6	Sedvänja	19
2.7	Anbud och accept.....	21
2.8	Utbud via annonser	22
2.8.1	Allmänt om utbud.....	22
2.8.2	Ökning av privatköp via annons.....	23
2.9	Sammanfattande kommentarer.....	25
3	Ansvar under avtalsförhandling.....	26
3.1	Inledning.....	26
3.2	Allmänt om avtalsförhandling	26
3.3	Den moraliska bundenheten	26
3.4	Tidpunkt då avtalsbundenhet inträder	29
3.5	Culpa in contrahendo	32
3.6	Sammanfattande kommentarer.....	35
4	Tolkningsmodeller för slutande av avtal	37
4.1	Inledning.....	37
4.2	Viljeteorin	37
4.3	Förklaringsteorin.....	39
4.4	Tillitsteorin	41
4.5	Sammanfattande kommentarer.....	44
5	Den grundläggande viljeförklaringen och dess tillämpliga sanktioner	46
5.1	Inledning.....	46
5.2	Allmänt om tolkning och om viljeförklarings sanktioner	46
5.3	Viljeförklaringen och dess ogiltighet	48
5.3.1	Inledning till viljeförklaringen och dess ogiltighet	48
5.3.2	Förutsättningsläran	50
5.3.3	Förklaringsmisstag.....	53
5.3.4	Dolus	55
5.4	Sammanfattande kommentarer.....	58
6	Sammanfattning och slutsats.....	60

6.1	Sammanfattning	60
6.2	Slutsats	62
6.2.1	Bör avgivandet av en viljeförklaring tillmätas lägre betydelse vid slutande av avtal med utgångspunkt i annonser? Medför det att de initialt avgivna viljeförklaringarna bör betraktas som en del av ett förhandlingsstadium?	62
6.2.2	Trots att bindande avtal ej slutits mellan parterna; kan part ändå hävda någon ogiltighetssanktion som är tillämplig vad gäller den avgivna viljeförklaringen?	63
	Referenslista	64

I Inledning

I.1 Bakgrund

Avtal sluts vid många olika typer av situationer, innefattande allt från vardagsituationer såsom att inhandla livsmedel, till avtalsslutande vid mer omfattande företagsförvärv. I och med att den tekniska utvecklingen ökar i samhället, ökar även handeln och avtalsslutandet än mer. Exempelvis ökar handeln via annonswebsidor som ”www.blocket.se” (hädanefter kallat Blocket och dess medförande Blockethandel) och följaktligen sluter att allt fler privatpersoner avtal sinsemellan, inom ett mer omfattande åldersspann. Undersökningar visar att cirka sju av tio svenskar någon gång har handlat via Blocket.¹

Då privatpersoner handlar sinsemellan råder inte något tvingande konsumentskydd i och med att privatpersoner anses jämställda vad gäller ställningsgrad och kunskapsinnehav, vilket är att likställa med näringsidkares lika ställning gentemot varandra. Privatpersonerna handlar på en marknad där endast dispositiva lagbestämmelserna angående köp och avtalsslutande existerar, i och med att avtalsparterna anses jämbördiga. Skälet till det är att ena parten inte skall ha möjlighet att nyttja fördelaktiga tvingande lagbestämmelser som är till dennes förmån.

Det finns en ständig risk att utbud och anbud accepteras vid Blockethandel för att sedan förkastas eller negligeras trots att giltiga avtal i själva verket har slutits. Ett hypotetiskt, men ändå realistiskt, scenario som denna uppsats baseras utifrån är att ett, i avtalslagens² mening, giltigt avtal sluts mellan parterna ett första steg. Det vill säga där accept avges som överensstämmer med anbudet. Sedermera, i ett andra steg då parterna möts, förändras situationen. Exempelvis kan den tilltänka köparen köpslå om en lägre köpeskilling eller så kan den tilltänka säljaren har försålt varan till annan part. Ena parten kan då hävda att parterna var bundna till ett slutet avtal och hävda att motparten agerar felaktigt eller illojalt genom att pruta eller genom att sälja varan till annan. Baserat på det hypotetiska scenariot uppkommer frågan huruvida avtal slutits mellan parterna och vad part kan hävda för typer av ogiltighetsgrunder, vad gäller viljeförklaringen, i det fall att denne anser att avtal inte slutits.

---

¹ <http://www.cisionwire.se/blocket/kop-och-salj-for-192-miljarder-pa-blocket-2009>, tillgänglig den 14 september 2010.

² Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, (AvtL).

1.2 Syfte

Denna uppsats syftar till att utreda gällande tolkningsmodeller för avtalsslutande mellan privatpersoner vid handel via annonshemsidor såsom Blocket. Följande frågeställningar inom det aktuella ämnesområdet utreds och besvaras i denna uppsats:

- Bör avgivandet av en viljeförklaring tillmätas lägre betydelse vid slutande av avtal med utgångspunkt i annonser? Medför det att de initialt avgivna viljeförklaringarna bör betraktas som en del av ett förhandlingsstadium?
- Trots att bindande avtal ej slutits mellan parterna; kan part ändå hävda någon ogiltighetssanktion som är tillämplig vad gäller den avgivna viljeförklaringen?

Blocket är en populär och lättillgänglig annonshemsida på Internet som både privatpersoner och näringsidkare nyttjar. I denna uppsats analyseras situationen där privatpersoner handlar sinsemellan och inte då en näringsidkare utgör en avtalspart. Den distinktionen genomförs i och med att andra lagbestämmelser än avtalslagen är tillämpliga i det fall att näringsidkare och privatpersoner handlar sinsemellan. Exempelvis anses en privatperson i det fallet utgöra en konsument som då innehar en underlägsen ställning gentemot näringsidkaren och det medför att konsumentreglerna är tillämpliga.³

För att precisera det, i bakgrundsinformationens angivna, hypotetiska scenariot som denna uppsats baseras utifrån så sluts ett, i avtalslagens mening, giltigt avtal mellan parterna i ett initialt steg i avtalsslutandeprocessen. Följaktligen accepteras ett anbud som i sin tur överensstämmer med anbudet. Sedermera, i ett nästkommande steg, förändras situationen då parterna möts personligen. Ett möjligt scenario är att någon av avtalsparterna köpslår om en köpeskilling som avviker från den initiala vid det tillfälle då parterna möts. Ett annat exempel på möjligt scenario är att annonsören har försålt varan vid det tillfälle då den tilltänkta köparen reser till annonsören för att fullgöra avtalet.

Dessa olika scenarion utgör en bakgrund till denna uppsats då de utgör möjliga scenarion som kan ske då privatpersoner handlar sinsemellan via annonshemsidor såsom Blocket. Scenariona är utvecklade och förtydligade i syfte att förenkla för läsaren vad gäller dennes förståelse för uppsatsens syfte och problematiska rättsområde.

---

³ Jmf. köplagen (Köpl) SFS 1990:931, 1§ och 4§, där det stadgas att köplagen är tillämplig vid försäljning av lös egendom och att denna lag ej är tillämplig då konsumentköplagen (Kköpl) SFS 1990:932 är tillämplig. Samt se Kköpl, 1§, där det stadgas att lagen är tillämplig vid köp av lösa saker då en näringsidkare säljer till en konsument.

Förvirring och meningsskiljaktigheter kan lätt uppstå då privatpersoner handlar sinsemellan och problematiken kan anses omfattande. Handel som sker via annons, i denna uppsats kallat Blockethandel, tillämpar ofta principen ”först till kvarn” där säljaren kvickt vill försälja den annonserade varan och i och med det så tillämpar parterna eventuellt inte samma försiktighet som vid mer omfattande affärer. Försiktighet exempelvis i form av upprättande av tydliga avtal mellan parterna. Då inte avtal upprättas försvåras situationen för parterna vad gäller att tyda de avgivna viljeförklaringarna samt vilka regler som skall tillämpas parterna emellan.

Vidare är vanligt förekommande vid Blockethandel att annonsören blir kontaktad, exempelvis via telefon eller e-mail, av en intressent i syfte att fastställa ytterligare information om den annonserade varan. Analys, av denna typ av kontakttagande, sker i uppsatsen i syfte att utröna huruvida denna förfrågan kan anses utgöra en viljeförklaring, som i sin tur anses vara bindande.

Det problematiska rättsområdet som denna uppsats upprättats utifrån är varken lagstadgat eller källgrundat som sådant. Det anses fördelaktigt att läsaren har tillämpat handel via annons för att denne skall ha möjlighet att igenkänna det exemplifierade bakgrundscenariot, dock bör denne utan problem kunna tillgodogöra sig innehållet i denna uppsats även utan erfarenhet av handel via annons.

1.3 Avgränsningar

Syftet med denna uppsats berör endast avtalslutande mellan privatpersoner, där privatpersonerna jämföras med näringsidkare. Följden av uppsatsens syfte är att konsumenträtt, och dess medförande regler och lagbestämmelser, inte berörs. I och med att konsumenträtt ej behandlas, utesluts följaktligen samtliga skyddsregler, exempelvis konsumentköplagen (KköpL), som upprättats i syfte att skydda konsumenter.

Vidare behandlas inte heller elektronisk handel, utan urvalet att tillämpa Blocket som exempel på annonshandel mellan privatpersoner är baserat på det faktum att det är en välbekant hemsida som många privatpersoner nyttjar och det grundar sig i ambitionen att öka läsarens förståelse för uppsatsen och rättsområdet. Internet-aspekten är inte av stor relevans för uppsatsens syfte, utan det är endast ett forum som skapat en ökad handel mellan privatpersoner i samhället. Det är även endast svensk rätt som behandlas i denna uppsats och

följden blir att internationell rätt ej analyseras, utan endast avtalslutande mellan privatpersoner inom svensk rätt.

Köplagen (KöpL) behandlas inte i denna uppsats, då KöpL är tillämplig vid köp av lös egendom och lagbestämmelserna främst reglerar varans övergång mellan den nya och den forna ägaren. Lagen behandlar ej avtalsförhållandet mellan parterna och inbegrips i och med det ej i uppsatsens syfte. Emellertid tillämpas KöpL till viss del via analogi, vad gäller dess definition av sedvänja och handelsbruk, som är liknande den som är undantagen avtalslagens bestämmelser. Dock utgör dessa bestämmelser det enda tillämpliga området i KöpL vad gäller syftesrelevant information för denna uppsats.

Större delen av avtalslagens bestämmelser behandlas och analyseras i denna uppsats. Dock behandlas ej avtalslagens andra kapitel, angående fullmakt, i och med att fullmaktsbestämmelserna ej är tillämpliga för att besvara uppsatsens syfte.

Vad gäller innehållet i en annons, om den omfattar en vara eller en tjänst, så är det inte av relevans för uppsatsens syfte och både varor och tjänster är tillämpliga i avtalslagens mening. Emellertid åsyftas endast en vara i den kontinuerliga analysen i uppsatsen för enkelhetens skull, för att inte försvåra för läsarens förståelse.

Uppsatsen innefattar endast de gällande bestämmelserna angående viljeförklaringarna och dess eventuella ogiltighet och liknande, före det att ett avtal sluts mellan parterna. Följaktligen tillämpas ej de sanktioner som kan bli tillämpliga i de fall då avtal har slutits och avtalets villkor och innehåll anses oklara eller ogiltiga. Exempelvis utesluts hävning av avtalsvillkor samt delvis ogiltigförklaring från uppsatsens syfte då dessa sanktioner syftar till slutna avtal. Uppsatsen är vidare avgränsad från alla typer av brott och bedrägeri som Blockethandel ofta kan innebära, då det inte inbegrips i dess syfte och aktuella rättsområde.

1.4 Metod och material

Strukturen i denna uppsats utgörs dels av lagmaterial och dels av samhällsorienterat material i och med att problemformuleringen är grundad i en vanligt förekommande samhällssituation. Uppsatsen består av en deskriptiv del där information och begrepp återges och förklaras, för att i direkt anknytning analyseras och på så sätt sammankopplas till uppsatsens syfte, och dess närslutna problemformulering. Tillvägagångssättet grundar sig i att denna uppsats i första hand är utformad utifrån en problemorienterad metod. Problemformningen baseras utifrån ett hypotetiskt scenario som kan ske vid Blockethandel och ut-

ifrån det hypotetiska scenariot har syftesformuleringen utformats, tillsammans med dess medföljande frågeställningar.

Utgångspunkten, för att besvara syftet med denna uppsats, är att granska rättskällan lagtext där avtalslagen utgör den lagstiftning som är av största relevans. Lagstiftning utgör den rättskälla som är högst i rättskällehierarkin och den avspeglar gällande rätt på rättsområdet.⁴

Det anses ostridigt att lagtext utgör den rättskälla som återfinns överst i rättskällehierarkin. Dock är det oklart huruvida förarbeten eller prejudicerande rättspraxis utgör nästkommande rättskälla i hierarkin. Förarbeten utgör bevis för lagstiftarens syfte och avsikt med att införa lagbestämmelserna, vilket är till förarbetets fördel då det medför högt rättskällevärde. Dock blir förarbeten och lagtext snabbt förlegade, vilket är till fördel för rättspraxis då dessa reflekterar det aktuella rättsläget.⁵ Faktum är att både lagtext och förarbeten inom det aktuella avtalsrättsliga området anses ålderdomliga och följaktligen innehar de ett lägre rättskällevärde än normalt. Rättspraxis lyser med sin frånvaro vad gäller uppsatsens rättsområde och problemformulering, då konsumenttvister vanligtvis löses via förlikning vid tingsrätten, i form av småmål. Utifrån det utgörs denna uppsats av en traditionell hierarkisk rättskälletillämpning, det vill säga att lagtext i första hand analyseras, efterföljt av förarbeten, som i sin tur efterföljs av rättspraxis. Därefter följer de övriga källorna i form av sedvänja, beslut från myndigheter samt doktrin.

Avtalslagen återger endast normalmodellen för slutande av avtal. Dock kan avtalslagens bestämmelser även vara tillämpliga i andra fall i och med att vissa paragrafer motsatsvis, *é contrario*, stadgar annat än den bokstavligen innebörden. Trots att motsatsslut inte tillämpas vad gäller rättspraxis, men tanke på avgörandets individuella natur, tillämpas ändock motsatsslut vanligtvis vad gäller lagbestämmelser.⁶ Motsatsslut sker i syfte att innefatta flertalet fall och lösningar, i udda situationer.⁷ Den metod som efterföljs i denna uppsats är att befintlig lagstiftning behandlas och analyseras då tillvägagångssättet anses lämpligt att tillämpa för att besvara syftet med uppsatsen. Motsatsvis strävar inte denna uppsats efter att omformulera eller exemplifiera ny, omstrukturerad lagstiftning.

---

⁴ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 29.

⁵ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 29 f.

⁶ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 151 f.

⁷ Grönfors, K., ”*Avtalslagen*”, (1989), s. 157.

Avtalslagen, som utformades på tidigt 1900tal, är av nordiskt ursprung då den är gemensamt utformad och väsentligen överensstämmande med Norge och Danmarks respektive avtalslag.⁸ Det är endast svensk rätt som analyseras i denna uppsats, men då avtalslagen är av nordiskt ursprung, och har influenser från övrig rätt i Europa, krävs även visst beaktande av lagbestämmelser, och doktrin, utanför svensk rätt. Dock sker beaktande av utländsk rätt enbart indirekt via doktrin, då det är svensk rätt som är direkt tillämplig för att besvara uppsatsens syfte.

I anknytning till avtalslagen analyseras även de förarbeten och propositioner som avtalslagen är baserad utifrån. Förarbeten och propositioner analyseras då de avspeglar motiven till varför lagen upprättades och infördes, och återger syftet med lagen som lagstiftaren initialt ämnat. Förarbeten utgör en rättskälla som analyseras i och med att de avspeglar en auktoritativ argumentation, som även lagstiftningen gör. Förarbeten och propositioner tappar dock i allmänhet betydelse med åren.⁹ Förarbetet¹⁰ till avtalslagen analyseras till viss del i denna uppsats då dess lydelse än idag utgör gällande bestämmelser inom det avtalsrättsliga området, trots dess gedigna ålder. Vidare består NJA II av en sammanställning av propositioner och kommittébetänkanden till vissa förordningar.¹¹ Dessa är dock inte alltid kompletta och då tillvägagångssättet för cirka 100 år sedan anses olikt dagens tillvägagångssätt, är således både avtalslagens förarbete och sammanställningen i NJA II till viss del bristfälliga och komplicerade. Dock utgör dessa rättskällor fortfarande gällande tolkning och synsätt inom avtalsrätten.

Även rättspraxis nyttjas som källa i denna uppsats och rättspraxis i form av domstolsavgöranden från högsta instans avspeglar en aktuell bild av lagtillämpningen i samhället, där domstolarna tolkar och tillämpar lagbestämmelserna. Denna rättskälla innehar ett högt rättskällevärde och ökar förståelsen då den faktiska tillämpningen av lagbestämmelserna avspeglas.¹² En betydande del av den tillgängliga rättspraxisen gällande uppsatsens rättsområde påvisar hur rättsläget och samhället förhöll sig under äldre tidsförhållanden, och det

---

⁸ NJA II 1915 s. 157.

⁹ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 29 f.

¹⁰ Kungl. Maj:ts Nåd. prop. nr 83, år 1915.

¹¹ Lehrberg, B., ”*Praktisk juridisk metod*”, (2006), s. 130 f.

¹² Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 29 f.

Inledning

medför att viss rättspraxis ej anses tillämplig på denna uppsats. Det anses att äldre rättspraxis, som Grönfors så vackert uttrycker det, ”*numera måste sägas ha vissnat*”.¹³

Myndighetspraxis i form av beslut från Allmänna Reklamationsnämnden (ARN) är ej bindande eller prejudicerande, i jämförelse med ett avgörande från en domstol, då nämndens beslut snarare utgör en rekommenderad lösning på tvisten.¹⁴ Dessa beslut anses, trots detta, vara av värde för denna uppsats då de ger vägledning inom ett rättsområde där det råder brist på relevanta källor av högre rättskällevärde. Vidare prövar ARN endast konsumenttvister och inte tvister mellan privatpersoner.¹⁵ Nämndens beslut behandlas ändock i denna uppsats i och med att dessa beslut i vissa fall kan tillämpas även på avtal mellan privatpersoner, i de fall då beaktande inte skett till att konsumenten varit i underlägsen ställning gentemot näringsidkaren. I och med det faktum att ARN inte är tillämplig vad gäller tvister mellan privatpersoner, så är det tingsrätten som avgör dessa tvistemål. Vid så kallade småmål, där värdet av det yrkade uppenbarligen inte överstiger hälften av gällande basbelopp, avgörs målet i enlighet med bestämmelserna om förenklat tvistemål.¹⁶ Dock avgörs dessa typer av småmål ofta via förlikning och det utgör en bidragande faktor till skälet varför det råder brist på prejudicerande praxis inom avtalsrätten mellan privatpersoner. Avgöranden från småmål och beslut från ARN innehar lägre rättskällevärde än prejudicerande rättspraxis, men är trots detta av värde för att uppfylla syftet med denna uppsats.

Vidare studeras och återges relevant doktrin till förhållandevis stor del i denna uppsats. En bidragande anledning till det är att avtalslagen infördes år 1915 och det medför eventuellt en något ålderstigen lagstiftning. Avtalslagen är dispositiv och avtalsrätten bygger till stor del på allmänna avtalsrättsliga principer och handelsbruk, vilket medför att kompletterande rättskällor i form av doktrin och allmänna avtalsrättsliga principer ges större utrymme.¹⁷ Avtalslagen ger uttryck för normalmodellen för avtalsslutande, men det är doktrin som främst ger uttryck för övriga tolkningsmodeller som tillämpas för avtalsslutande inom svensk rätt idag. Följaktligen är de aktuella åsikterna och uppmärksammandena i doktrin av stor vikt på det här problematiska rättsområdet.

---

¹³ Grönfors, K., ”*Avtalslagen*”, (1989), s. 15 f.

¹⁴ <http://www.arn.se/vadarARN/Om-namndens-beslut>, tillgänglig den 15 september 2010.

¹⁵ <http://www.arn.se/vadarARN/Undantag-fran-namndens-provning>, tillgänglig den 15 september 2010.

¹⁶ RB, 1 kap, 3d§ samt se Eriksson, T., Karnov lagkommentar till RB (1942:740) 1 kap 3d§, kommentar nr 18.

¹⁷ Ramberg, J., och C., ”*Avtalsrätten – en introduktion*”, (2007), s. 17.

Litteraturen som innefattas i den behandlade doktrinen består av bland annat lagkommentarer och övrig litteratur i form av artiklar och böcker. Doktrin tillmäts dock en viss nivå av källkritik i och med att litteraturförfattarnas åsikter och ståndpunkter avspeglas, och dessa torde jämföras i relation till varandra och övriga källor för att tillämnas högre tillförlitlighet. Tillförlitlighet är därav något begränsad för denna rättskälla. Källorna har emellertid eftersökts via säkra och seriösa informationskanaler, vilket underlättar för bedömningen av tillförlitligheten. Den information och de källor som analyseras i denna uppsats återfinns via Internetsidor såsom Karnov, Infotorg, Libris med flera. Dessa återfinns via Högskolan i Jönköpings hemsida och via dess utvalda sökmotorer. Vidare återges i denna uppsats Rambergs förslag¹⁸ till ny utformning av avtalslagen. Denna källa anses enligt min mening utgöra doktrin och ej utgöra en rättskälla som är att jämställa med lagtext då endast riksdagen torde stifta lag.¹⁹

Sedvänja är ytterligare en utfyllande rättskälla som bör tas i beaktande vid analys av avtalslutande då sedvänja ges uttryck i avtalslagen som ett undantag från lagbestämmelserna och sedvänja och handelsbruk är något som ideligen tillämpas inom avtalsrätten.²⁰

I övrigt tillämpas viss mån av källkritik i och med att avtalslagen är av äldre natur och även dess medföljande förarbeten. Källkritik beaktas även för äldre doktrin då det föreligger risk att dessa ej längre avspeglar samhället och dess normer på ett korrekt sätt.

Slutligen riktar sig denna uppsats till en målgrupp som utgör personer som studerar eller har studerat juridik. Urvalet av målgruppen är baserat på att uppsatsen har utformats i linje med utgångspunkten att läsaren innehar viss nivå av juridisk kunskap. Följaktligen utvecklas eller klargörs inte grundläggande uttryck och bestämmelser mer än nödvändigt i uppsatsen.

1.5 Definitioner

Avgivaren åsyftas i denna uppsats att utgöra den part som avger ett anbud eller en accept, och utgör vanligtvis köparen. Om denne avger ett anbud eller en accept baseras på faktura-

---

¹⁸ Se www.avtalslagen2010.se, tillgänglig 7 november 2010 samt se http://www.avtalslagen2010.se/FAQ#faq_0, för argumentation gällande rättskällevärdet för denna rättskälla.

¹⁹ Regeringsformen (1974:152), 1kap, 4§.

²⁰ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 160 f.

met om denne avger ett anbud via uppfordran i utbudet eller om denne avger en accept som svar på ett anbud.

Mottagaren utgör motsatsvis vanligtvis säljaren och syftas i denna uppsats till att vara den part som mottager anbudet eller accepten.

1.6 Disposition

Det inledande kapitlet anger initialt sett bakgrundsinformation om det rättsområde som uppsatsen behandlar. Vidare anges uppsatsens syfte och medföljande problemformulering för att utveckla frågeställningarna som ligger till grund för uppsatsen. Syftet efterföljs av avgränsningen för uppsatsen och avgränsningen är, även den, av stor vikt för att på bästa möjliga sätt besvara syftet. Metoden för bland annat informationssökande och rättskällebehandling uppges under metodavsnittet och avspeglar tillvägagångssättet för upprättandet av uppsatsen. Det initiala kapitlet syftar att ge läsaren grundläggande information vad gäller uppsatsens upplägg och tillämpning.

Vidare är vartdera efterföljande kapitlet utformade på så sätt att de inleds med ett inledningsstycke där läsaren introduceras för kapitlets ämnesområde, efterföljt av den återgivna informationen och tillhörande analys. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av det som framkommit i kapitlet, innehållande både vad gäller deskriptiv information och analys. Analysen sker följaktligen kontinuerligt i kapitlet, i samband med den deskriptiva delen i kapitlet. Analysåtergivningen sker i syfte att på bästa sätt öka förståelsen för läsaren och för att denne skall kunna tillgodogöra sig de återgivna åsikterna och slutsatserna som framkommer i doktrin, samt mina egna reflektioner.

I uppsatsens andra kapitel återges en introduktion till avtalsrätten och till slutande av avtal. Introduktionen innefattar avtalslagens bestämmelser då det endast är avtalslagens bestämmelser som behandlar avtalsslutande mellan privatpersoner. I kapitlet återges bland annat avtalslagens normalmodell för avtalsslutande, ett grundläggande stycke om avtalsslutande via annons och annonsrelevant information, exempelvis i form av utbud. Sedvänja återges och behandlas i kapitlet då det utgör ett undantag från avtalslagens bestämmelser, och det är av stor relevans för uppsatsens syfte. Kapitelinnehållet har utvalts i syfte att ge läsaren en omfattande förståelse för uppsatsens problemformulering och skälet till att problematiken uppstått och existerar i dagens samhälle.

Inledning

Det tredje kapitlet behandlar partens ansvar som uppstår vid avtalsförhandlingar och vad en avtalsförhandling innebär för parterna. Informationen som återges i kapitlet innefattar även den moraliska bundenheten som eventuellt innefattas i en avgiven viljeförklaring. Vidare är tidpunkten då avtalsbundenhet inträder av intresse för ett eventuellt förhandlingsstadium och vidare återges och behandlas möjliga sanktioner då part avbryter avtalsförhandlingen eller agerat illojalt, i linje med uppsatsens syfte och problemformulering.

I kapitel fyra återges olika tolkningsmodeller som medför tolkning till fördel eller nackdel för slutande av avtal mellan parterna. Kapitlet avser att ge läsaren kunskap om de nuvarande befintliga avtalsslutandemodellerna som är av relevans för att besvara uppsatsens syfte. Avtalslagen ger endast uttryck för en av flera befintliga avtalsslutandemodeller. Då brist råder på tillämpliga lagbestämmelser och rättskällor av högre rättskällevärde, åläggs doktrin en avgörande roll i kapitlet. Dispositionen i kapitlet består i att vardera avtalsslutandemodellen initialt beskrivs för att sedan analyseras och diskuteras med bakgrund i tillämpliga lagbestämmelser och rättspraxis samt de i doktrin avvikande åsikterna, tillsammans med mina egna reflektioner och åsikter.

Viljeförklaringen är av stor relevans för att analysera slutande av avtal och i uppsatsens femte kapitel behandlas eventuella sanktioner i form av ogiltigförklaring av viljeförklaringen. Viljeförklaringens innehåll och betydelse analyseras och även eventuella sanktioner som kan bli tillämpliga i det fall att parterna är oense vad gäller viljeförklaringens giltighet och innehåll. Kapitlet är i hög grad baserat på doktrin, dock i kombination med motsatstolkning av avtalslagens bestämmelser, *é contrario*. Vidare återges och analyseras rättsföljden vad gäller tillämplig sanktion för parterna. Kapitlet är av grundläggande och avgörande relevans för att besvara uppsatsens syfte och för att ge läsaren största möjliga förståelse.

Det sista och avslutande kapitlet innefattar en sammanfattning av uppsatsens samtliga kapitel. Sammanfattningen inkluderar det analyserade materialet i uppsatsen och mina egna åsikter och slutsatser. I det avslutande kapitlet besvaras även kort och konsist syftet och dess specifika frågeställningar. I kapitlet ges ytterligare utrymme för mina egna reflektioner och åsikter, må så vara att de framförs kontinuerligt även i uppsatsens övriga kapitel.

2 Introduktion till slutande av avtal

2.1 Inledning

I kapitlet behandlas den grundläggande svenska avtalsrätten och kapitlet återger avtalslagens normalmodell för slutande av avtal. Initialt sett beskrivs normalmodellen för avtalsslutande i enlighet med avtalslagen och sedermera analyseras viljeförklaringar i form av anbud och accept och dess betydelse för avtalet. Avgivarens ansvar gällande viljeförklaringen behandlas även, samt parternas jämbördiga ställning och dess innebörd. Det grundläggande kapitel ämnar ge läsaren en fundamental kunskap om vad avtalslagen och dess bestämmelser återger vad gäller slutande av avtal mellan privatpersoner, samt dess undantagsbestämmelser.

2.2 Allmänt om avtalsrätt

Handel mellan privatpersoner har skett sedan urminnes tider och i dagens samhälle är det avtalslagen som är den tillämpliga lagstiftningen vad gäller slutande av avtal. Denna lagstiftning hänför sig tillbaka till år 1915, vilket innebär att dess lydelse och innehåll kan anses något ålderdomlig. Enligt doktrin har dock domstolarna inga svårigheter att tillämpa den ålderdomliga avtalslagen och att omvandla den till att vara tillämplig på dagens teknik och förhållanden. Domstolen dömer då med beaktande av den föråldrade lagen och tar hänsyn till det vid bedömningar och beslutsfattande. Vid flertal tillfällen har exempelvis Riksdagens lagutskott avslagit motioner som inlämnats med förslag om ny utformning av avtalslagen, med argumentet att det endast är språkbruket som anses föråldrat, inte avtalsbestämmelserna som sådana.²¹ Ett exempel på att lagen inte anses bristfällig är faktumet att textmeddelanden och e-mail tolkas att innefattas i avtalslagens lydelse om ”brev och telegram”.²²

Avtalslagens tillämpbarhet i dagsläget är dock något som är omdiskuterat i doktrin. Exempelvis uttrycks i lagkommentarerna till avtalslagen att nya metoder för avtalsförhandlingar och avtalsslut har bildats sedan år 1915 och att ytterligare rättsutveckling erfordras på det aktuella rättsområdet.²³ Det påvisar att det finns ett allt större behov av att förändra avtals-

---

²¹ Grauers, P. H., ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, (2009), s. 49, samt se exempelvis betänkande 2005/06:LU12.

²² AvtL, 2§, 3§ och 32§, samt se Grauers, P. H., ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, (2009), s. 48 f.

²³ Persson, I., Karnov lagkommentar till AvtL (1915:218), 1§, kommentar nr 4.

lagen och dess bestämmelser för att bättre återspegla dagens samhälle. Dock är det eventuella behovet av en mer samhällsreflekterande avtalslag i Sverige något som inte behandlas närmare i denna uppsats och är avgränsat från dess syfte. Bristen på tillämpliga och dagsaktuella lagbestämmelser på avtalsrättens område kompletteras i nuläget på det sätt att allmänna avtalsrättsliga principer tillämpas i dess ställe.

Löftesprincipen utgör en allmän vedertagen avtalsrättslig princip vars grundläggande innebörd är att parterna inte längre har möjlighet att ångra de avgivna viljeförklaringarna efter den tidpunkten då de slutit ett bindande avtal, det vill säga att parterna är bundna att uppfylla sina löften. Löftesprincipen medför att parterna blir ensidigt bundna redan vid avgivandet av löftet att under vissa villkor sluta avtal. Följaktligen anses parterna initialt sett vara ensidigt bundna till den avgivna viljeförklaringen och att ett bindande avtal sedermera sluts.²⁴ Det är följacktligen vardera partens tillit som beaktas, ej de båda parternas gemensamma tillit. Innebörden av det är att det inte existerar något krav på konsensus mellan parterna. Vidare medför det även att det inte är tilliten till motpartens viljeförklaring som beaktas, utan part anses bunden till avtalet genom sin egen vilja att bli bunden.²⁵ Det är enligt min uppfattning oklart hur applicerbar löftesprincipen anses vara med utgångspunkt i Blockethandel då en viljeförklaring är svår att definiera och så även dess bakomliggande vilja och avsikt. Löftesprincipen och dess koppling till Blockethandel beaktas vidare kontinuerligt i uppsatsen.

2.3 Definition av begreppet viljeförklaring

Benämningen viljeförklaring är ett begrepp som utgör ett ledande privaträttsligt rättsfaktum. Enligt doktrin definieras begreppet viljeförklaring att utgöra; *”en privaträttslig viljeförklaring är som sådan en av privat person avgiven förklaring, som i imperativisk form uttrycker en fantasiföreställning angående inträdande rättigheter och skyldigheter”*.²⁶ Viljeförklaringen utgör en förklaring till rättsverkningarna som skett till följd av parternas handlande.²⁷ Både anbud och accept utgör vardera ett exempel på en viljeförklaring, vilket i sin tur utgör exempel på en rätts-

---

²⁴ Ramberg, J. och C., *”Avtalsrätten – en introduktion”*, (2007), s. 51.

²⁵ Grönfors, K., *”Avtalsgrundande rättsfakta”*, (1993), s. 19 f.

²⁶ Hägerström, A., *”Rätten och viljan”*, (1961), s. 106 f.

²⁷ Karlgren, H., *”Några reflektioner om den privaträttsliga viljeförklaringen i dess egenskap av rättsfaktum”*, SvJT, 1969, s. 199.

handling.²⁸ I fall att en viljeförklaring inte avges, utförs heller ingen rättshandling. Viljeförklaringen utgör en rättshandling som får rättsverkan under förutsättning att rättshandlingsrekvisiten är uppfyllda.²⁹ En förutsättning för bakgrundsscenarioet i denna uppsats är dock att parterna innehar rättshandlingsförmåga.

Vad gäller begreppet rättshandling så definieras det ej i avtalslagen, men uttrycks dock i propositionen till avtalslagen att innefatta ”*alla viljeförklaringar, vilka hava till syfte att grundlägg, förändra eller upphäva ett rättsförhållande*”.³⁰ En utförd rättshandling, om än ogiltig, utgör ändock en rättshandling.³¹ En rättshandling innebär inga svårigheter att definiera som sådan, men då det inte existerar några specifika rekvisit som skall vara uppfyllda för att en viljeförklaring skall anses föreligga, ökar svårigheten att definiera en viljeförklaring och dess innebörd.³² Vid analys och tolkning av en viljeförklaring beaktas faktorer såsom den bakomliggande viljan till viljeförklaringen, uttrycket som viljeförklaringen utgör och det intryck som viljeförklaringen innebär för mottagaren av densamma. Tolkningsmodellerna för slutande av avtal återges och analyseras vidare i uppsatsens fjärde kapitel.

Att viljeförklaringen torde avspegla avgivarens vilja är väsentligt för att avtal skall uppstå, dock finns det inga specifika rekvisit eller innehållskrav för att ett yttrande eller ett agerande skall anses utgöra en viljeförklaring. De krav som existerar angående viljeförklaringen är enbart att det skall framgå vem avgivaren av förklaringen är, att förklaringen skall vara avgiven och ha kommit tillhanda till en viss riktad mottagare och förklaringen måste även avse och medföra en rättshandlingsföljd.³³ Det förutsättes i denna uppsats att den avgivna viljeförklaringen är korrekt avgiven vad gäller dessa rekvisit. I kapitel fem nedan behandlas och utreds tillämpliga viljeförklaringssanktioner, i det fall att parterna hävdar ogiltigförklaring av viljeförklaringen.

En viljeförklaring grundar sig, i enlighet med doktrin, i en avsaknad av något, baserat utifrån en befintlig olust med det rådande förhållandet. Viljeförklaringen anses utgöra en indirekt vilja som avspeglar avsikten att bota den otillfredsställda situation som denne anses be-

---

²⁸ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 82.

²⁹ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 38.

³⁰ NJA II 1915 s. 232.

³¹ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt P*”, (2002), s. 20.

³² Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 81 f.

³³ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 94 f samt s. 97.

finna sig i.³⁴ Rättsföljdsvilja utgör en förutsättning för viljeförklaringen och innebär att part torde avse att åstadkomma rättsverkan i och med avgivandet av viljeförklaringen. Kopplingen mellan rättsverkan och viljeförklaringen kan uttryckas via kausalitetskravet där part utgår från att händelsen *a* skall leda till händelsen *b*, och sambandet mellan att den avgivna viljeförklaringen medför en viss rättsföljd.³⁵ Det existerar dock inget krav att rättshandlingsviljan skall uttryckas i den avgivna viljeförklaringen, utan det förutsättes i allmänhet att rättshandlingsviljan utgör grunden för viljeförklaringen. Analys av den i allmänhet förutsatta rättshandlingsviljan utvecklas vidare i avsnitt 2.4 nedan.

Vad gäller definitionen av en viljeförklaring bör en individuell bedömning genomföras, med en subjektiv tolkning utifrån lydelsen i viljeförklaringen, för att avgöra om en intressents kontakttagande gentemot en annonsör anses utgöra en viljeförklaring eller inte. Ett anbud skall vara till viss del preciserat, det vill säga var, när, hur, och även vara avgivet till en viss adressat, se vidare i avsnitt 2.7. Exempelvis då ett e-mail som avgivits till en annonsör innehållande uppgifter om pris och plats för parterna att mötas för att fullborda affären eller liknande specifik information, bör eventuellt klassificeras som en bindande viljeförklaring. Om det avsända e-målet dock endast innehåller frågor angående exempelvis varans storlek eller inköpsår så bör detta indikera att kontakttagandet inte utgör en bindande viljeförklaring.

Enligt min uppfattning sker ofta kontakttagande i form av att en intressent kontaktar en annonsör i syfte att erhålla mer information om varan, exempelvis då annonsen kan uppfattas bristfällig vad gäller specifika mått eller annan information. Rimligen sker emellanåt kontakttagande, eventuellt med frågor angående varan, som inte grundas i någon faktiskt vilja att sluta avtal. Intressenten kan exempelvis av en slump ha lagt märke till annonsen och då valt att kontakta säljaren med frågor trots att denne egentligen inte har råd eller möjlighet att köpa varan och fullborda affären. Viljeförklaringen torde vara baserad på en slags vilja och en önskan att införskaffa varan, men om inte en faktisk rättshandlingsvilja utgör grunden för viljeförklaringen så anses kontakttagandet inte utgöra en bindande viljeförklaring.

Vidare riktar Grönfors kritik mot begreppet viljeförklaring och anser att begreppet istället bör benämnas ”avtalsgrundande rättsfakta”. Då flertalet viljeförklaringar inte nödvändigtvis

---

³⁴ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 17 f.

³⁵ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 20 f.

utgör en faktiskt bindande viljeförklaring anses det enligt Grönfors inte korrekt att sätta en stämpel på olika typer av rättsfakta som leder till avtalsbundenhet. Avtal kan ingås även utan tydliga viljor eller avgivna viljeförklaringar, och det utgör skälet till att begreppet viljeförklaring anses felaktigt, eller missvisande, i vissa situationer.³⁶ Denna åsikt får även medhåll av Heidbrink då han anser att avtalslagens tolkningsmodell är mindre lämplig, och ej är framgångsfull, att tillämpa på dagens avtalslutandeförhållanden.³⁷ Lehrberg håller dock inte med Grönfors i dennes, ibland radikala, åsikter, utan anser istället att avtalslagens bestämmelser utgår från att avtal sluts genom överensstämmande viljeförklaringar och att det då blir oklart hur lagens bestämmelser skall anses tillämpliga i det fall att ett avtal är slutet på annat sätt än genom avgivna viljeförklaringar.³⁸

Jag håller till viss del med Heidbrink och Grönfors i deras åsikter angående den bristfälliga avtalslagen och benämningen av uttrycket viljeförklaring. Exempelvis är avtalslagen ej tillämplig i någon större utsträckning angående denna uppsats rättsområde och problemformulering då avtalslagens bestämmelser enligt min mening kan anses snäva och begränsade. Dock håller jag även med Lehrberg då Grönfors anses krångla till ett rättsområde som snarare är i behov av tydligare, mer konkreta, bestämmelser än att försvåra genom att ytterligare expandera tolkningssynen och tillvägagångssättet för hur avtal sluts. Jag anser att begreppet viljeförklaring som sådant i dagsläget innefattar diverse olika slags avgivningar av förklaringar av vilja i dess tillämpning, och således inte är preciserat vad gäller dess innebörd och tillämpliga ageranden som innefattas inom begreppet viljeförklaring.

2.4 Avgivarens ansvar gällande viljeförklaringen

Det föreligger ett ansvar hos avgivaren att tillse att viljeförklaringen är precis och att den avspeglar den bakomliggande viljan. Avgivaren skall, i egenskap av förständig person, även förutse att motparten förlitar sig till dennes vilja att binda sig och åstadkomma viss rättsverkan.³⁹ Vidare existerade tidigare ett krav om att viljeförklaringen torde innefatta de rättsliga konsekvenserna för avgivaren, och avgivaren torde förstå att denne avgav en rättshandling som utgjorde en rättslig viljeförklaring. Kravet om de rättsliga konsekvenserna har dock till stor del eliminerats då privatpersoner i regel inte innehar denna typ av kunskap

---

³⁶ Grönfors, K., ”Avtalsgrundande rättsfakta”, (1993), s. 126.

³⁷ Heidbrink, J., ”Avtals uppkomst – dags att se bortom avtalslagen”, SvJT, 2007, s. 706.

³⁸ Lehrberg, B., ”Anm. Av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta”, SvJT, 1996, s. 466.

³⁹ Svensson, O., ”Viljeförklaringen och dess innehåll”, (1996), s. 37.

och att det inte anses utgöra ett rimligt krav att ställa. Följaktligen är huvudregeln i dagsläget att envar ansvarar, och står konsekvenserna, för sitt agerande och de medföljande förpliktelseerna.⁴⁰

Det nuvarande avgivarkravet medför att de för motparten synbara omständigheterna på ett synnerligen tydligt sätt torde ge intrycket av avgivarens vilja.⁴¹ Via avgivandet av själva viljeförklaringen anses avgivaren förklara en bundenhetsvilja, grundad på sed och moral, och det innefattar inga rättsföljdsföreställningar, utan endast en avtalsbundenhet.⁴² Vidare hävdas i doktrin att avgivaren inte är tvungen att tydligt yttra avsikten att binda sig rättsligt, utan att denna bundenhet medföljer viljeförklaringen som sådan och att den rättsliga bundenheten förutsättes i allmänhet.⁴³

Enligt min uppfattning är avgivarkravet rimligt att ställa i och med att part torde ansvara för de viljeförklaringar som avges och bör inse vad de medför för rättslig effekt. Att den rättsliga bundenheten inte längre torde uttryckas av avgivaren anser jag vara negativt på det sätt att privatpersoner nuförtiden lättare torde bli bundna till avtal som i själva verket inte är baserade utifrån den korrekta viljan. Vidare bör faktumet att privatpersoner jämställs med näringsidkare innebära att de är medvetna om vad de avgivna viljeförklaringarna medför för rättsvilja. Om den rättsliga effekten förutsättes i allmänhet, och det inte krävs att det uttalas, kan det leda till tvister och missförstånd. Dock bör i grund och botten var och en tillse att nödvändig och relevant kunskap inhämtas inför avtalsslutande mellan privatpersoner.

Det materiella innehållet i viljeförklaringen är inte av avgörande vikt, då hänsyn tas till samtliga omständigheter via en objektiv tolkning, inte endast till viljeförklaringens ordlydelse. Det materiella innehållet i viljeförklaringen anses inte av avgörande vikt i och med att motparten baserar sin uppfattning på samtliga omständigheter för att sluta sig till, och bedöma, avgivarens vilja.⁴⁴ Mottagaren skall således beakta samtliga omständigheter vid bedömningen av avgivarens vilja, såsom ageranden och yttranden i övrigt.

---

⁴⁰ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 85.

⁴¹ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 28 f.

⁴² Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 63.

⁴³ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt I*, (2002) s. 122 f.

⁴⁴ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 42 f.

I motsats till avgivarens ansvar existerar det inte någon skyldighet för mottagaren av viljeförklaringen att fullt ut uppfatta och förstå den mottagna viljeförklaringen, mottagaren skall endast inneha vetskap om den avgivna viljeförklaringen. Följaktligen anses viljeförklaringen vara gällande gentemot avgivaren även i det fall då mottagaren erhåller viljeförklaringen utan att fullt ut förstå och tillgodogöra sig dess innehåll och innebörd.⁴⁵ I och med faktumet att mottagaren inte torde förstå innehållet och innebörden av viljeförklaringen, utan endast känna till viljeförklaringen, samt att avgivaren innehar en skyldighet att vara tydlig och precis, innebär det enligt min uppfattning att mottagarens anses inneha en lägre nivå av ansvar jämfört med avgivarens ansvar. Följaktligen bör, enligt min uppfattning, privatpersoner ta ansvar för sina ageranden och noga tänka igenom de tilltänkta agerandena och planerade viljeförklaringarna då en förhastat avgiven viljeförklaring kan leda till att part anses bunden att fullgöra avtalsförpliktelser som denne initialt inte ämnat.

Vad som i praktiken anses utgöra en viljeförklaring är något som är ett omdebatterat ämne inom juridiken och dess doktrin. Viljeförklaringen anses svårbevisad och bör, enligt Lehrberg, analyseras utifrån de tre centrala rekvisiten om vilja, uttryck och intryck.⁴⁶ Viljan och avsikten torde framgå hos avgivaren att denne önskar utföra en rättshandling, det vill säga att binda sig rättsligt. En viljeförklaring kan ha avgetts oavsiktligt där avgivaren inte avsett att bli bunden av viljeförklaringen. Om parterna båda är överens om att någon rättshandlingsvilja ej förelegat, anses avtal ej slutits mellan parterna. I det fall att mottagaren dock uppfattat viljeförklaringen som grundad i en rättshandlingsavsikt, kan ett giltigt avtal uppstå i och med mottagarens tilltro till avsikten bakom viljeförklaringen.⁴⁷ Tillitsteorin är den tolkningsmetod som utgår ifrån mottagarens tillit, där mottagaren av viljeförklaringen med fog anser att avgivaren avgett en rättshandling med medföljande bindande viljeförklaring. Tillitsteorin, och övriga tolkningsmodeller för slutande av avtal, behandlas vidare i uppsatsens fjärde kapitel.

---

⁴⁵ Lehrberg, B., ”Avtalsrättens grundelement”, (2006), s. 102.

⁴⁶ Lehrberg, B., ”Avtalsrättens grundelement”, (2006), s. 83-85.

⁴⁷ Lehrberg, B., ”Avtalsrättens grundelement”, (2006), s. 86 f.

2.5 Avtalslagen och dess grundläggande bestämmelser för viljeförklaringen

Huvudprincipen, enligt avtalslagen, är att avtalsfrihet råder och det innebär att parterna är fria att strukturera sitt avtal som så önskas och parterna är fria att stadga de regler som skall tillämpas mellan parterna.⁴⁸ Det utformade avtalet utgör då en slags privat rättskälla parterna emellan och det blir till ett styrmedel som reglerar parternas tillvägagångssätt och avgör hur en eventuell tvist skall lösas.⁴⁹ Avtalsfriheten är dock inte avgörande i denna uppsats då problemformuleringen härrör sig till den initiala fasen där avtalet sluts. Således är det de avgivna viljeförklaringarna som utgör en motsvarighet till den privata rättskällan vid Blockethandel, vilket anses än mer svårtillämpligt.

Bindande avtal uppstår då båda parternas viljeförklaringar överensstämmer, vare sig avtalet ingåtts i skriftlig eller muntlig form.⁵⁰ Då ett avtal slutits anses båda parterna vara bundna att fullgöra sina plikter och parterna är då bundna till viljeförklaringarna. *Pacta sunt servanda* är det latinska begrepp som uttrycker avtalsbundenheten inom avtalsrätten och betyder att avtal skall hållas.⁵¹ Det uppkommer dock flertalet svårigheter vad gäller tolkningen av parternas avtalsförhandling och avgivna viljeförklaringar. Denna problematik analyseras vidare i uppsatsens tredje kapitel, och är av stor vikt att utreda för att besvara syftet med denna uppsats.

Avtalslagens avtalsslutandemodell innebär att ett anbud, som i sin tur accepteras, leder till att ett bindande avtal sluts.⁵² Ett avgivet anbud kopplar den tilltänkta accepten till en viss acceptfrist. Denna acceptfrist definieras enligt avtalslagen att utgöra ”skälig tid”, men parterna kan dock komma överens sinsemellan om en rimlig acceptfrist att tillämpas på såväl nekande som jakande accept. Om parterna ej kommit överens om någon acceptfrist, utgör gällande sedvänja avgörande faktor för vad skälig tid skall anses utgöra.⁵³ För att återkoppla denna sedvänjeacceptfrist till sedvänja för Blockethandel torde denna tidsfrist ej löpa över

---

⁴⁸ AvtL, 1§, 3st.

⁴⁹ Ramberg, J., och C., ”Avtalsrätten – en introduktion”, (2007), s. 17 f.

⁵⁰ Grauers, P. H., ”Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten”, (2009), s. 42.

⁵¹ Adlercreutz, A., ”Avtalsrätt P”, (2002), s. 23.

⁵² AvtL, 1§, 1st.

⁵³ AvtL, 3§, 1st.

någon längre tidsperiod då det kan vara stort intresse och därav vara omfattande ruljans angående annonsvaror, och accept bör då avges inom en snar framtid för att undvika att parterna erbjuds andra anbud som anses mer lockande. Dock är acceptfrist något som inte ämnas behandlas ytterligare i denna uppsats, då detta ej anses syftesrelevant.

I det fall att ren accept avges, det vill säga att accepten överensstämmer med grundanbudet, efter det att acceptfristen löpt ut, anses denna accept istället utgöra ett nytt anbud.⁵⁴ Om en avböjande accept avges, inom acceptfristen, anses anbudet förfallet och acceptfristen anses ha utagerats i och med att avgivaren då inte innehar någon möjlighet att ångra sig.⁵⁵ Vidare innebär en accept som avviker från anbudet att en oren accept avgivits, då det anses utgöra ett förkastande av grundanbudet som då förenas med ett nytt anbud.⁵⁶ En återkallelse av ett anbud eller en accept får enligt huvudregeln inte ske, men var regel har sitt undantag och återkallelse får ske då motparten ännu inte tagit del av det avgivna anbudet eller accepten. Lämpligen beskrivs återkallelseundantaget med hjälp av det latinska uttrycket *re integra*, medan saken är orörd.⁵⁷ Vidare är ett undantag från avtalslagen att handelsbruk, eller annan sedvänja mellan parterna, innebär följden att avtalslagens regler åsidosätts.⁵⁸ Sedvänja behandlas ytterligare under avsnitt 2.6 nedan.

2.6 Sedvänja

Avtalslagens dispositivitet uttrycks i dess inledande bestämmelser där det anges att handelsbruk eller annan sedvänja medför att lagens bestämmelser skall ”*lända till efterrättelse*”. Med andra ord är avtalslagens bestämmelser dispositiva och kan undantagas ifrån.⁵⁹ Sedvänja kan därför anses få avgörande betydelse då det utgör ett undantag från avtalslagens bestämmelser.⁶⁰ Sedvänja definieras att utgöra ”*gängse skick och bruk*” eller ”*gängse uppfattning*”. Det anses utgöra någorlunda högt ställda krav på stadgade handlingsvanor som blivit normerande, som andra aktörer på marknaden torde rätta sig efter.⁶¹ Sedvänja utgör ett

---

⁵⁴ AvtL, 4§, 1st.

⁵⁵ AvtL, 5§.

⁵⁶ AvtL, 6§, 1st.

⁵⁷ AvtL, 7§ samt se Persson, I., Karnov lagkommentar till AvtL (1915:218), 7§, kommentar nr 15.

⁵⁸ AvtL, 1§, 2st.

⁵⁹ AvtL, 1§, 2st.

⁶⁰ Eek, H., et al, ”*Juridikens källmaterial*”, (1979), s. 154.

⁶¹ Eek, H., et al, ”*Juridikens källmaterial*”, (1979), s. 154.

handlingsmönster som är allmänt utbrett och accepterat, och har iakttagits så pass länge att de accepterats som normal och riktig ordning. Det vill säga något som parterna naturligt eftersträvar och efterföljer.⁶²

Begreppet handelsbruk syftar främst till sedvänja eller handelsbruk som har uppstått mellan två ”köpmän eller liknande företagare”.⁶³ Dock kan sedvänja även existera inom en viss bransch eller en viss marknad. Branschsedvänjan är då bestämd utifrån branschens särskilda behov och traditioner, och bedöms objektivt.⁶⁴ Vid köp och andra avtal bör specifika ord, uttryck och termer med mera, beaktas och bestämmas utefter vad man i allmänhet, eller inom den specifika branschen, ålägger agerandet eller yttrandet. Dessa kutymer och branschsedvänjor bör då tillerkännas relevans och beaktas av domstolen.⁶⁵ Det är således inte omöjligt att anse att en viss Blocketsedvänja existerar i dagens samhälle, och att den medför ett visst agerande och en viss slags avtalslutandemodell som har vuxit fram med tiden. Denna sedvänja anses följaktligen utgöra ett undantag från avtalslagens bestämmelser.

Sedvänja och handelsbruk definieras vidare, enligt lagkommentaren till köplagens liknande undantagsbestämmelse, att utgöra krav på att tillvägagångssättet skall ha *vunnit erforderlig stadga* och ha uppnått *viss geografisk spridning*.⁶⁶ Vad gäller Blocketsedvänjan bör rekvisitet angående den geografiska spridningen vara uppfyllt då Blocket är en populär annonsbordsida där sju av tio svenskar någon gång har handlat, se avsnitt 2.8.2. Följaktligen bör tillvägagångssättet i enlighet med Blocketsedvänjan ha spridit sig och ökat bland den svenska befolkningen. Vad gäller rekvisitet angående det erforderliga stadgandet av sedvänjan så kommer ett visst beteende naturligt då privatpersoner handlar sinsemellan, med vissa undantag beroende på om någon av parterna innehar omfattande kunskap eller erfarenhet inom exempelvis juridik eller handel i övrigt. Branschsedvänjan att agera på ett visst sätt vid annonshandel bör därför ha stadgats bland privatpersoner och vunnit erforderlig stadga tack vare dess geografiska spridning via användandet av Internet och annonsbordsidor, heltäckande genom Sverige.

---

⁶² Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 160.

⁶³ Eek, H., et al, ”*Juridikens källmaterial*”, (1979), s. 155.

⁶⁴ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 23.

⁶⁵ Karlgren, H., ”*Kutym och rättsregel*”, (1960), s. 31.

⁶⁶ KöpL, 3§, samt se Munukka, J., Karnov lagkommentar till KöpL (1990:931), 3§, kommentar nr 12.

Stora delar av den svenska handelsrätten är idag föremål för otillräcklig lagstiftning och det har bidragit till att en slags sedvanerätt skapats via: domstolarnas praxis, analog tillämpning av andra lagregler, allmänna rättsprinciper och även via uttalanden i doktrin.⁶⁷ De allmänna avtalsrättsliga principerna som skapas, framställs vanligtvis utifrån föreliggande praktiska behov och anses falla utanför avtalslagen.⁶⁸ Sedvänja anses tillmätas ett självständigt rättskällevärde, dock med viss begränsning.⁶⁹

God affärssed är även något som utgör en slags sedvänja som domstolarna beaktar vid beslutsfattande, men god affärssed innehar inget rättskällevärde i sig.⁷⁰ God affärssed bör alltid tillämpas vid avtalslutande, och så även vid Blockethandel. God affärssed kan anses innefatta god moral som parterna bör tillämpa vid förhandling och vid avtalslutande, men frågan är om en moralisk bundenhet anses föreligga parterna i enlighet med en slags Blocketsedvänja. God affärssed och den moraliska aspekten av avtalsförhandling behandlas ytterligare nedan, i kapitel tre.

2.7 Anbud och accept

Problematiken kring anbud utgörs av att bedöma huruvida ett vagt erbjudande ämnar utgöra en bindande viljeförklaring.⁷¹ Anbud omnämns i avtalslagen, dock utan att specifikt stadga dess innebörd. Anbudet utgör en grund för avtalets innehåll och skall vara riktat till en viss bestämd adressat och det skall även vara tämligen preciserat.⁷² Anbudet skall vara tillräckligt preciserat så att acceptanten skall kunna acceptera anbudet med ett ”ja, tack” eller ”nej, tack”.⁷³ Det existerar endast minimikrav för att anbudet bör innehålla en kortfattad beskrivning av den tilltänkta prestationen, det vill säga var, när och hur. Följaktligen kan parterna bli bundna till avtalet trots faktumet att avtalet inte är fullständigt utarbetat, utan att det finns delar av avtalet som ännu inte överenskommit om.

---

⁶⁷ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 161.

⁶⁸ Grönfors, K., ”*Avtalslagen*”, (1989), s. 10.

⁶⁹ Bernitz, U., et al, ”*Finna rätt*”, (2010), s. 161.

⁷⁰ Lehrberg, B., ”*Praktisk juridisk metod*”, (2006), s. 95.

⁷¹ Ramberg, J., och C., ”*Avtalsrätten – en introduktion*”, (2007), s. 51.

⁷² Grauers, P. H., ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, (2009), s. 54.

⁷³ Persson, I., Karnov lagkommentar till AvtL (1915:218), 1§, kommentar nr 2.

Anbud betecknas enligt doktrin som ett villkorat löfte, i jämförelse med accept som utgör både ett löfte och ett påbud.⁷⁴ Accept utgör det antagande svaret på anbudet och det stadgas ej uttryckligt i avtalslagen, utan beskrivs som ställningstagandet till anbudet. Både anbudet och accepten är bindande då dessa utgör oåterkalleliga viljeförklaringar.⁷⁵ Viljeförklaringarna anses bindande för parterna och följaktligen kan parterna vara bundna till slutna avtal oftare än parterna förmodar. Dock uppkommer frågan huruvida en viljeförklaring anses ha avgetts då en intressent kontaktar en annonsör och visar intresse på det vis att denne ställer omfattande frågor angående den annonserade varan, exempelvis vad gäller ursprung och annan information. Det är även tvivelaktigt huruvida en avgiven viljeförklaring kan anses bindande i det första skedet då parterna, på distans, kontaktar varandra och förhandlar, i linje med det hypotetiska bakgrundsscenarioet. Medför parternas eniga agerande att de initialt avgivna viljeförklaringarna endast ses som ett slags löfte, och att avtalet sluts först på plats där parterna skakar hand för att sluta avtalet, då köpeskillingen och varan byter hand? Avtalsförhandling och parternas ansvar under denna behandlas ytterligare i kapitel tre nedan.

Ett avgivet löfte, exempelvis angående en middagsbjudning, har ingen rättslig verkan och leder inte till något bindande avtalsslut. Grunden för det utgörs av att en vag, allmän och innehållslös viljeförklaring inte nödvändigtvis anses utgöra ett anbud i juridisk mening.⁷⁶ Det gäller även om ett intresse väckts hos motparten. Vissa villkor och preciserad info bör inkluderas i ett anbud för att båda parter skall vara medvetna om vad de avtalar om och för att rättslig verkan skall inträda. Ett allt för vagt anbud som inte riktas till någon specifik motpart anses utgöra ett utbud, som behandlas närmare under avsnitt 2.8.1.

2.8 Utbud via annonser

2.8.1 Allmänt om utbud

Då en vara erbjuds via en annons anses viljeförklaringen i teorin inte utgöra ett anbud, utan i och med att det riktar sig till en mer omfattande skara människor anses viljeförklaringen då istället utgöra ett utbud. Ett utbud anses ej vara bindande och utgör motsatsen till ett anbud då ett anbud skall vara preciserat och ha en bestämd adressat. Via ett utbud uppfod-

---

⁷⁴ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 26.

⁷⁵ Persson, I., Karnov lagkommentar till AvtL (1915:218), 1§, kommentar nr 3.

⁷⁶ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 40.

ras intressenten att avge ett anbud till annonsören.⁷⁷ Exempel på utbud är erbjudanden till allmänheten i form av annons från ett företag eller direktreklam i brevlådan eller via Internet.⁷⁸

Vad gäller Blockethandel kan ett utbud dock anses utgöra ett bindande anbud i det fallet att annons innehållet är tillräckligt specificerat, till den grad att utbudet istället anses utgöra ett anbud. Exempelvis kan det förekomma att en annons anger detaljerad information om exempelvis en bil, det vill säga hur många mil bilen rullat, dess specifika utrustning med mera. Vanligtvis innehåller även annonsen information angående det önskade priset och hur en eventuell affär skall ske mellan parterna, det vill säga att den eventuella köparen erbjuds komma och inspektera fordonet. I många fall kan nog acceptanten svara med ett enkelt ”ja” för att avtal skall anses ha slutits mellan parterna. Annonsören har i det fallet avgett ett anbud i och med att informationen då är tillräckligt specificerad.

Vad gäller kravet om att anbudet skall avges till en specifik adressat kan det ifrågasättas om utbudet anses inneha en preciserad adressat i och med att antalet som besöker annonsensida Blocket utgör cirka tre miljoner personer per vecka, se nedan i avsnitt 2.8.2. Dock har annonsören tagit det aktiva beslutet att utannonsera varan till den utvalda skaran av Blocketbesökare som då kan antas söka sig till den typ av vara som utannonseras. Via en jämförelse med exempelvis direktreklam, som slumpmässigt delas ut till vissa bostadsområden, anses Blocket rikta sig till en viss skara människor som innehar ett intresse av den typen av vara som utannonseras. Blocket kan i och med det anses vara en slags direktkanal för att nå den skara av potentiella avtalsparter som efterfrågas och annonsen kan då i sin tur utgöra ett slags anbud då det är mer specificerat än ett generellt utbud.

2.8.2 Ökning av privatköp via annons

Blockets årliga statistik visar att det svenska folket köper och säljer som aldrig förr. Blocket grundades år 1996 och är Sveriges tredje största Internetsajt med över tre miljoner besökare per vecka. Varannan svensk har köpt eller sålt något på Blocket.⁷⁹ En undersökning som Synovate genomfört, i november år 2009, visar att nästan 7 av 10 svenskar har köpt eller sålt något på Blocket. 85 % av befolkningen har besökt Blocket och 67 % av dessa har köpt

---

⁷⁷ Grauers, P. H., ”Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten”, (2009), s. 54.

⁷⁸ Grönfors, K., ”Avtalslagen”, (1989), s. 63.

⁷⁹ <http://www2.blocket.se/support/form/0?id=12>, tillgänglig den 28 september 2010.

eller sålt något på Blocket. Undersökningar visar även att det är en bredare åldersgrupp som nyttjar sig av annonstjänster som Blocket.⁸⁰

Den ökade annonshandeln medför att allt fler privatpersoner handlar sinsemellan och en eventuell Blocketsedvänja bör i och med det ha utökats och blivit allt vanligare. Följaktligen torde allt fler privatpersoner inneha avtalslutandekunskap som är att jämställa med en näringsidkares kunskap, i och med att privatpersoner inte anses utgöra konsumenter när de handlar sinsemellan.

Avtalsläran är uppbyggd utefter att parterna är likställda i och med faktumet att avtalet utgör utgångspunkt vid tolkning och bedömning inom avtalsrätten.⁸¹ I enlighet med förarbetet till avtalslagen ansågs inte nödvändigt att införa bestämmelser huruvida parterna utgjorde likställda parter, ur privaträttslig synpunkt, då parterna ansågs vara i stånd att själva tillvarata sina egna intressen.⁸² Enligt doktrin bör sociala faktorer vägas in vid bedömning av om parterna anses jämbördiga. Om ena parten är en fackman anses motparten kunna förlita sig på att denne agerar korrekt och innehar nödvändig kunskap. Vid handel mellan privatpersoner utgör dock exempelvis sociala faktorer beaktansvärda uppgifter som kan anses inverka på parternas jämbördiga ställning. Hänsyn bör tas till en eventuell skälighetsprövning och intresseavvägning vid beaktande av sociala faktorer mellan parterna. Exempelvis torde ålder, livssituation och inkomst beaktas. Dock skall avtalet gälla oberoende av exempelvis ekonomiska förändringar hos endera parten.⁸³

Kunskapskravet som privatpersoner torde inneha för att avtala sinsemellan anses enligt min uppfattning ej helt befogat, även om bedömning bör ske utifrån de avvikande faktorerna från fall till fall. Varken ålder eller erfarenhet bör kunna medföra ett antagande om kunskapsinnehav hos en privatperson. Exempelvis kan det förehålla sig så att denne endast erfart Blockethandel och det finns då en överhängande risk att denne ej erhållit korrekt information eller erfarenhet från början. Risken finns att parten inte kan upprätta nödvändiga köpeavtal eller exempelvis tillämpa rimlig acceptfrist eller annan kutym som emellanåt tillämpas utanför Blockethandeln.

---

⁸⁰ <http://www.cisionwire.se/blocket/kop-och-salj-for-192-miljarder-pa-blocket-2009>, tillgänglig den 14 september 2010.

⁸¹ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 19.

⁸² Kungl. Maj:ts Nåd. proposition, nr 83, år 1915, s. 40.

⁸³ Taxell, L.E., ”*Avtalsrätt, bakgrund - sammanfattning - utblick*”, (1997), s. 73 f.

2.9 Sammanfattande kommentarer

Anbud och accept anses utgöra bindande viljeförklaringar och utgör exempel på rättshandlingar då de medför en viss rättsverkan för parten. Huruvida kontakttagande och spørsmål till annonsören anses bindande och utgöra en viljeförklaring, så bör enligt min uppfattning en subjektiv, individuell, bedömning ske utifrån individuella yttranden och ageranden.

Avgivaren av en viljeförklaring är ansvarig för att tillse att viljeförklaringen är tydlig och precis. Avgivarens avsikt och rättshandlingsvilja skall tydligt framgå så att mottagaren, via en objektiv bedömning, kan tillgodogöra sig dess innehåll. Det innebär att en intressent bör avge en uttrycklig viljeförklaring, samtidigt som denne motsatsvis bör tillämpa aktsamhet i det fall att denne ej avser att avge en bindande viljeförklaring med bindande avtal som rättsföljd.

Löftesprincipen medför en ensidig bundenhet för part, som sedermera blir bunden till avtalet då samstämmiga viljeförklaringar avges. Parterna ansvarar således för sina handlingar och anses bundna till viljeförklaringarna om inte annat kan bevisas. Problem uppstår då viljan att avtala existerar, men dock inte nödvändigtvis till den motparten och till det priset.

Det är högt ställda krav på privatpersoner då de jämföras med näringsidkare och det inte existerar några hjälpande regler för parterna att jämföras med det fall då de agerar i egenkap av konsument gentemot en näringsidkare. Man kan ifrågasätta huruvida privatpersoner innehar de nödvändiga grundläggande kunskaperna, och även moralen, för Blockethandel. Spontant är mitt svar nej, men samtidigt innehar nog inte näringsidkarna nödvändigtvis den kunskapen heller. *Pacta sunt servanda* – men hur går man tillväga om man inte vet vilket avtal som skall hållas och med vilka villkor?

Blocketsedvänja anses kunna existera baserat på att det är vanligt inom en viss bransch att det krävs ett visst agerande och att branscher ibland innehar vissa traditioner. Vad gäller effekten av denna Blocketsedvänja angående privatpersoners kunskap och erfarenhet, och vad gäller dess effekt på samhället, är det något som enligt min uppfattning är av intresse, men som dock inte ämnas besvaras i denna uppsats då det är en nästintill omöjlig uppgift. Dock bör Blocketsedvänjan, med ett innehållande förhandlingsskede, kunna ses som ett sätt att undvika avtalslagens bestämmelser och som en grund för att det behövs mer tillämpliga lagbestämmelser som riktar sig mot handel och avtal mellan privatpersoner.

3 Ansvar under avtalsförhandling

3.1 Inledning

Då uppsatsens syfte innefattar frågeställningar som belyser frågan huruvida ett eventuellt förhandlingsstadium föreligger vid Blockethandel mellan privatpersoner, är det högst relevant att analysera parternas ansvar vid avtalsförhandlingar och innebörden av en avtalsförhandling. I kapitlet belyses och analyseras frågan om vad avgivna viljeförklaringar medför för bundenhet under förhandlingar, den tidpunkt då bundenheten inträder för parterna under avtalsförhandlingar, samt sanktioner då avtalsförhandlingen avbryts och då part agerat illojalt.

3.2 Allmänt om avtalsförhandling

Förhandlingsavtal definieras att utgöra avtal som framkommit som ett resultat av förhandlingar mellan två parter, där de båda parterna bidragit till den slutliga utformningen och resultatet av avtalet.⁸⁴ Det förhandlingsstadium som emellanåt äger rum vid slutande av avtal innebär att viljeförklaringar i form av förhandlingsbud överlämnas mellan parterna under ett förhandlingsstadium, där de avgivna viljeförklaringarna ej anses vara bindande för parterna. Det är istället under det senare kontraktsstadiet som förhandlingarna får verkan och avtal sluts. Bedömningen av övergången mellan förhandlings- och kontraktsstadiet är svårdragen i många fall och det kan anses svårt att avgöra när parterna utan tvivel blir bundna av avtalet.⁸⁵

Den tidpunkt då parterna anses bundna till avtalet inom förhandlingsskedet är svårigen bestämd, men tydligt är dock att parterna inte är bundna av de förklarade viljeförklaringarna fram till dess att bundenhet inträtt. Parterna står för vardera kostnaden som uppstår i samband med förhandlingen, i det fall att förhandlingen inte leder till att avtal sluts mellan parterna. Förhandlingarna måste vidare ske i enlighet med god affärssed och parterna får ej förorsaka den andra parten onödiga förhandlingskostnader eller vilseleda motparten.⁸⁶

3.3 Den moraliska bundenheten

Förhandlingar sker vanligtvis vid mer omfattande avtal som innefattar större penningssummor och som löper över en längre tidsperiod. Enligt doktrin existerar olika skeden inom

---

⁸⁴ Grönfors, K., ”Avtalsgrundande rättsfakta”, (1993), s. 65.

⁸⁵ Molin, A., ”Avtal – praktisk handbok om hur du skriver avtal och kontrakt”, (2005), s. 18.

⁸⁶ Ramberg, J., och C., ”Avtalsrätten – en introduktion”, (2007), s. 38.

förhandlingen som består av undersöknings-, förhandlings- och fullgörelseskedet.⁸⁷ Undersökningsskedet utgör ett skede där parterna efterforskar och uppvisar intresse. Där kan även ett *letter of intent* (LOI) formuleras för att, i skrift, uttrycka önskan om att sluta avtal.⁸⁸ Avsiktsförklaringen, som ett LOI medför, är av intresse för argumentationen i denna uppsats och för frågan om ett eventuellt förhandlingsstadium vid Blockethandel där de avgivna viljeförklaringarna innefattar en liknande typ av bundenhet som avsiktsförklaringen gör.

LOI är i princip ej bindande och medför inte någon direkt rättsverkan inom svensk avtalsrätt (om än ett mycket omdiskuterat ämne inom avtalsrätten), men medför dock en moralisk bundenhet.⁸⁹ Ett brott mot avsiktsförklaringen kan även innebära brott mot god affärssed. Denna moraliska bundenhet, och kravet att tillämpa god affärssed, innebär att part torde fullfölja sina förpliktelser som löftet innebär. Proportionalitet krävs dock, vilket innebär att den moraliska bundenheten som den avgivna avsiktsförklaringen innebär torde stå i proportion till följande efterverkningar.⁹⁰

Dock upprättas LOI i skriftlig form och dess syfte är att förtydliga och reglera parternas situation under perioden till dess ett slutligt avtal upprättats.⁹¹ Om ett förhandlingsstadium anses uppstå då Blockethandel inleds så upprättas sällan, om aldrig, ett LOI i skriftlig form. Att ett LOI inte i regel avges vid Blockethandel är otvivelaktigt, men dock är frågan om den avgivna viljeförklaringen kan anses likställda med en avsiktsförklaring och medföra liknande följder och krav på parterna som ett LOI gör. En viljeförklaring kan vara bindande för parten till skillnad från en avsiktsförklaring, så rättsföljden bör i praktiken, enligt min uppfattning, vara mer omfattande i samband med en avgiven viljeförklaring än i jämförelse med en avgiven avsiktsförklaring. Parterna är även att jämföras med näringsidkare vad gäller parternas ställning sinsemellan samt vad gäller kunskapsinnehav. Löftesprincipen medför vidare ett visst ansvar för part då part anses bunden av den avgivna viljeförklaringen innan parterna blir bundna av de överensstämmande viljeförklaringarna. Även om kommersiella avtal anses inneha vinstsyfte och behandla mer omfattande avtal, och privatpersonernas av-

---

⁸⁷ Grauers, P. H., ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, (2009), s. 43 f.

⁸⁸ Grauers, P. H., ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, (2009), s. 43.

⁸⁹ Hellner, J., ”*Kommersiell avtalsrätt*”, (1993), s. 37.

⁹⁰ Nelson-Bülow, H., ”*Från förhandling till avtal*”, (2007), s. 26.

⁹¹ Hedwall, M., ”*Tolkning av kommersiella avtal*”, (2004), s. 187 f.

tal mer liknat ett förmögenhetsrättsligt avtal, anses enligt min uppfattning parterna moraliskt bundna.

Vidare avges ett LOI redan under undersökningsskedet vilket medför att denna moraliska bundenhet inträder tidigt under den påbörjade förhandlingen mellan parterna. Moral anses vara en av byggstenarna i vårt samhälle och dess rättssystem. Moralens innebörd finns ej stadgat, utan varierar och uppfattas olika beroende på exempelvis människors ideologi och livssituationer. Dess grundelement består, men moralen och dess innebörd förändras i och med att samhället förändras och kompliceras. Det är väsentligt att moralen inte glöms bort eller förkastas vad gäller handel mellan privatpersoner.⁹²

Om det existerar en Blocketsedvänja som innebär att viljeförklaringen i ett förhandlingsstadium leder till att viljeförklaringen inte är bindande, anses enligt mig ändå en moraliskt bunden existera. Exempelvis torde part meddela motparten i det fall att avtalet inte ämnas fullgöras eller om situationen förändras på något sätt. Som grund för det har domstolen fastställt att det åligger den säljande parten att snarast meddela den köpande parten, som förhandlingar inletts med, om avtalet inte ämnas fullgöras.⁹³ Jag anser dock att denna typ av skyldighet, som enligt rättspraxis åligger den säljande parten, även bör åligga den köpande parten baserat på den moraliska bundenheten samt baserat på god affärssed.

Torde parten tillämpa högre, mer omfattande, moral och god affärssed baserat på att viljeförklaringen bör anses inneha samma skyldigheter, eller liknande innebörd, som en avsiktsförklaring i form av LOI? Att den medförande moralen som ett LOI innebär, även bör medföra en moralisk bundenhet för avgiven viljeförklaring, om än angiven under förhandling? God affärssed existerar som huvudprincip inom svensk avtalsrätt, men moralbundenhet bör rimligen även medföras en bindande viljeförklaring. Dock blir situationen än mer svårbedömd då en viljeförklaring kan anses ingå i en förhandling och då inte vara bindande. Dock är LOI inte heller bindande, utan är endast den moraliska bundenheten som medförs. Det anses därför enligt min uppfattning vara rimligt att även en viljeförklaring innefattar moralisk bundenhet, må så vara att viljeförklaringen inte är bindande som sådan under förhandling.

---

⁹² Taxell, L. E., ”Avtalsrätt, bakgrund - sammanfattning - utblick” (1997), s. 21 f.

⁹³ Se NJA 1990 s. 745 gällande parts ansvar under förhandling.

Den moraliska bundenheten bör enligt mig innefatta bland annat skyldighet för avtalsparterna att agera korrekt och meddela motparten i fall att saker och ting förändras och denne exempelvis inte längre ämnar fullgöra avtalet. Vidare kan anses att ett omfattande moraliskt ansvar är något överdrivet då avtalsförhandlingar vid Blockethandel ofta endast löper över ett fåtal dagar, ibland endast timmar, medan förhandlingar mellan näringsidkare i kommersiella syften kan löpa över flera år. Dock anser jag att ett visst ansvar och en viss skyldighet bör medfölja viljeförklaringen och avsikten att handla med en annan part. Det anses rimligt att jämställa avsiktsförklaringen med viljeförklaringen på det sättet att privatpersoner jämställs med näringsidkare och det kan i och med det anses vara en typ av kommersiella avtal som sluts mellan privatpersonerna, och det anses då rimligt att en moralisk bundenhet medföljer viljeförklaringen.

3.4 Tidpunkt då avtalsbundenhet inträder

Förhandlingsstadiumet utgör ett skede där parterna, utan bindande verkan, förhandlar om exempelvis vederlag och övriga avtalsvillkor. Det kan vara en lång och mödosam procedur, men förhandling kan även tillämpas i mindre skala vid mindre affärer. Det är först i fullgörleskedet som parterna så småningom börjar bli bundna till varandra och vid något tillfälle under denna process blir parterna slutligen bundna och de kommer till en punkt där det inte finns någon återvändo.⁹⁴ Vad gäller tidpunkt då denna bundenhet inträder så är denna svårigen bestämd.

Den existerande bristen på rättspraxis på det aktuella rättsområdet grundar sig i faktumet att förhandling vanligtvis sker vid kommersiella avtal, där parterna allt som oftast utagerar eventuella tvister i skiljedomstol. Dock medför gällande rättspraxis att om exempelvis handpenning avgetts så anses ett bindande avtal ha slutits vid det skedet. Då anses själva tidpunkten varvid handpenningen avgetts till annonsören vara avgörande då ARN bedömde att avgivandet av handpenning varit den bidragande faktorn som medfört att avtalsbundenhet inträtt.⁹⁵

Vid förhandlingar där avtal sluts successivt, är part i regel fri att dra sig ur när som under förhandlingen. Parterna diskuterar viktiga frågor först och detaljer, såsom pris, senare.⁹⁶

---

⁹⁴ Grauers, P. H., ”Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten”, (2009), s. 44.

⁹⁵ Se ARN 93-4822 gällande tidpunkten för avtalsbundenhet.

⁹⁶ Hellner, J., ”Kommersiell avtalsrätt”, (1993), s. 35.

Tidpunkten där parterna blir bundna till avtalet kan utgöra allt från inledningen av förhandlingen till det slutliga fullgörandet.⁹⁷ Avtalstidspunkten anses enligt doktrin utgöra det tillfälle då ena parten uttalat ett bestämt löfte.⁹⁸ Att bedöma avtalsbundenhetstidpunkten som det tillfälle då ett bestämt löfte avgetts anser jag utgöra ett något vagt och otydligt bedömnings sätt. Ett löfte kan innebära mycket, eller lite, beroende på parternas avsikt och uppfattning. Dock bör den moraliska bundenheten i och för sig medföra att löften bör hållas, samt via det faktum att part är bunden till sitt löfte då denne avger viljeförklaringen, i enlighet med löftesprincipen.

Ramberg anser att successiv avtalsbundenhet inte är möjligt, utan att parterna antingen är bundna eller inte, och att endast avtalets innehåll kan växa fram successivt.⁹⁹ Svårigheter kan uppstå för att urskilja de avgivna viljeförklaringarna vid förhandlingar och huvudregeln i dessa fall är enligt Molin att parterna inte blir bundna förrän ett komplett avtal överenskommit om.¹⁰⁰ Lehrberg anser även att exempelvis en domstol inte kan hävda att avtal slutits mellan parterna för att det anses lämpligt eller rimligt, utan att de specifika rättsfakta torde påvisa att avtal slutits.¹⁰¹

Enligt Grönfors är det rimligt att anse att parterna är bundna till avtalet i det fall att omkring 10 till 15 % återstår att förhandla om, för att sedermera ha upprättat ett komplett avtal. Lehrberg håller med Grönfors i dennes åsikt om att avtalsbundenhet kan inträda mellan parterna före den tidpunkt då avtalet erhåller sitt fullständiga innehåll. Emellertid anser Lehrberg att huvudregeln bör vara tillämplig, det vill säga att avtalsbundenheten inträder då avtalet faktiskt erhåller sitt innehåll, då undantaget inte är av sådan vikt att huvudregeln bör åsidosättas.¹⁰²

För att återknyta till uppsatsens bakgrundsscenario torde tolkning enligt min uppfattning ske utifrån de individuella yttrandena och agerandena i det fall att ingen bestämd tidpunkt är möjlig att fastställa. Åsikterna i denna fråga är många och jag anser i synnerhet att Blockethandel och dess förhandling utgör en svårigen bestämd avtalstidpunkt då handel ofta

---

⁹⁷ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 66.

⁹⁸ Hellner, J., ”*Kommersiell avtalsrätt*”, (1993), s. 31.

⁹⁹ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 97.

¹⁰⁰ Molin, A., ”*Avtal – praktisk handbok om hur du skriver avtal och kontrakt*”, (2005), s. 13.

¹⁰¹ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 137.

¹⁰² Lehrberg, B., ”*Amm. Av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta*”, SvJT, 1996, s. 467.

sker under en kortare tidsperiod och då någon mer omfattande förhandling ej genomförs. Enligt min uppfattning har Grönfors och Molin rätt i sina påståenden om att parterna bör anses bundna då avtalet är tillräckligt avtalat om så att det praktiskt taget är färdigt, om än några avtalspunkter återstår att avtala om. Dock är detta synsätt inte tillämpligt, vad gäller den specifika Blockethandeln. Då anser jag Ramberg och Lehrberg vara av den mest rimliga åsikten då part rimligen inte blir successivt bunden vad gäller Blockethandel, utan att ett avtal antingen slutits eller inte. Det är endast den moraliska bundenheten som uppstår då förhandling inleds, och inte någon övrig bundenhet.

Efter att avtalsbundenhet inträtt har parterna inte längre möjlighet att ändra villkoren för avtalet, exempelvis vad gäller köpeskillingen. ARN bedömde att part var skyldig att fullfölja sina förpliktelser i enlighet med innehållet i den avgivna annonsen då bindande avtal slutits mellan parterna. Grunden för beslutet var att utbudet, och dess medföljande anbud, accepterats och att vederlag och avtalsvillkor endast får ändras före det att avtalsbundenhet inträtt.¹⁰³

Dock är inte tidpunkten för avtalsbundenhetens inträde alltid av största vikt i och med att tolkning, exempelvis för att utreda huruvida viljeförklaringen är giltig eller inte, sker med beaktande av händelser och ageranden som skett både före och efter avtalstidpunkten.¹⁰⁴ Det existerar i dagsläget inte någon lag som reglerar ansvar och sanktioner vid avtalsförhandlingar. Ansvar under avtalsförhandlingar syftar, för att återkoppla till uppsatsens bakgrundsscenario, inte till exempelvis avtalad sekretess som bryts under förhandlingen, utan syftar till att ena parten vilseleder den andra parten, antingen avsiktligt (*dolus*) eller av vårdslöshet vid förhandlingen (*culpa in contrahendo*). Viss skada torde dock ha drabbat den ena parten för att skadeståndsskyldighet skall uppstå, exempelvis skada i form av resekostnaden som gått förlorad då avtalat fullgörelsetillfälle ej genomförts då varan sålts till annan part. Sanktion vid ogiltig viljeförklaring och eventuellt tillämpligt skadestånd då ansvaret och viljeförklaringarna inte efterföljs behandlas ytterligare i uppsatsens femte kapitel. Ansvar vid förhandlingar och dess tillämpliga sanktioner återges vidare nedan i avsnitt 3.5.

---

¹⁰³ Se ARN 2000-6281 gällande avtalsbundenhet.

¹⁰⁴ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 166.

3.5 Culpa in contrahendo

Den som spenderat tid och pengar på att förhandla i syfte att sluta avtal, får i regel stå sitt kast och blir då inte ersatt sina utgifter om förhandlingen inte leder till slutet avtal.¹⁰⁵ I fall att någon av parterna inte fullgör sin förpliktelse under fullgörelseskedet, kan det dock leda till *culpa in contrahendo*, vilket är uttryck för en viss skadeståndsskyldighet som uppstår på grund av culpöst, det vill säga vårdslöst, agerande vid avtalsslutande. Det är till viss del oklart vad som innefattas i culpa in contrahendo, men uttrycket anses tillämpligt under avtalsförhandling då culpöst beteende skett. Exempel på culpa in contrahendo är när en part förhandlar, trots att denne saknar avsikt att ingå avtal, eller på annat sätt bedrar motparten.¹⁰⁶ Den brottsliga eller straffrättsliga aspekten behandlas dock ej den vidare i denna uppsats, då det ej inbegrips i dess syfte.

Enligt min uppfattning finns det stor risk att intressenter kontaktar annonsörer i syfte att få mer information kring varan och att kontakttagandet avspeglas att utgöra en del av en inledd förhandling eller till och med att utgöra en bindande viljeförklaring i det fall att erbjudandet som avges är tillräckligt specificerat och detaljerat. Risk föreligger då att annonsören anser att intressenten avser att sluta avtal med densamma. I och med att ett förhandlingsstadium kan föreligga i enlighet med Blocketsedvänjan så kan annonsören i regel inte kräva fullgörelse i form av en sanktionerad avtalsbundenhet för parten. Dock bör part sanktioneras med skadestånd till följd av kontakttagandet och inledandet av en förhandling, i det fall att kontakttagandet utgör en viljeförklaring.

För att utreda vad för sanktion som är tillämplig vid avbruten förhandling, baserat på culpa in contrahendo, bör parternas kontraktuella förhållande utredas och förtydligas. Det bestämt utifrån hur långt gången avtalsförhandlingen är och om parterna anses bundna av ett slutet avtal eller ej. Skadeståndet uppgår antingen till det negativa eller det positiva kontraktsintresset. Det negativa kontraktsintresset syftar till att ersätta den skadelidande parten och försätta denne i samma ställning som om anbudet aldrig avgivits.¹⁰⁷ Dock inbegrips även ersättning för eventuella övriga anbud som parten nekat till i syfte att fullgöra sina förpliktelser.¹⁰⁸ Jämförelsevis ersätts det positiva kontraktsintresset med eventuella vinster

¹⁰⁵ Se exempelvis NJA 1973 s. 175 där skadestånd ej utgått för det negativa kontraktsintresset.

¹⁰⁶ Grauers, P. H., ”Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten”, (2009), s. 44.

¹⁰⁷ Ramberg, J., och C., ”Allmän avtalsrätt”, (2007), s. 240 f.

¹⁰⁸ NJA II 1915 s. 163.

eller intäkter, som part skulle ha inbringat i det fall att avtalet skulle slutits.¹⁰⁹ Inomkontraktuell förhållande innebär avtalsrättsligt ansvar för parterna i och med faktumet att parterna slutit bindande avtal och förhandlingarna är till största delen fullgjorda.¹¹⁰ Exempel på det avtalsrättsliga ansvaret är situationer då part bryter mot avtalad sekretess eller annan bestämmelse som parterna avtalat sinsemellan.

Vid utomkontraktuell förhållande kan skadeståndsansvar uppstå för parterna i och med faktumet att förhandlingar inletts, men avtal ännu inte slutits mellan parterna. Då inget bindande avtal slutits, i och med att förhandlingen inte är tillräckligt långt gången, uppstår inget avtalsrättsligt ansvar för parterna utan parterna ansvarar då på annan grund.¹¹¹ Det utgör inte ansvar till lika högt grad för parterna, med dock bör enligt min uppfattning den moraliska bundenheten medfölja och parterna bör tillämpa god affärssed. Ansvaret på annan grund, än avtalsrättslig grund, utgör exempelvis fall då part vilseleder eller sviker motparten. Dessa utgör generella regler och inte något som parterna avtalat om sinsemellan.¹¹²

Det inomkontraktuella förhållandet bör rimligtvis leda till sanktion i form av skadestånd, antingen för det positiva eller det negativa skadeståndsintresset, och eventuellt även till avtalsbundenhet. Valet av sanktion bestäms utifrån de individuella faktorerna i det enskilda fallet. Det utomkontraktuella förhållandet bör rimligtvis endast leda till skadeståndsersättning för det negativa kontraktsintresset bland annat då parterna inte är bundna till något avtal. Vad gäller skyldigheten att ersätta säljaren för anbud denne enligt god affärssed tackat nej till, i enlighet med det negativa kontraktsintresset, bör enligt min uppfattning inte vara rimligt vid Blockethandel. Det positiva kontraktsintresset bör enligt min mening ej utdömas vid Blockethandel då Blockethandel i regel innebär handel med varor av ringa värde som inte rimligen är vinstbringande efter att varan bytt ägare. Det inomkontraktuella förhållandet behandlas inte ytterligare i denna uppsats då uppsatsen endast avser avgivna viljeförklaringar före det att avtal ingåtts.

Tillämplig sanktion vid frånträdande från avtalsförhandlingen anses, enligt Grönfors, vara att part torde fullgöra avtalet och skadestånd för det negativa kontraktsintresset kan även utgå. Dock anser Ramberg att skadestånd endast bör uppgå till att ersätta det negativa kon-

---

¹⁰⁹ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 240 f.

¹¹⁰ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 61 f.

¹¹¹ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 61 f.

¹¹² Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 62.

traktsintresset, och inte avse avtalsbundenhet.¹¹³ Ramberg utvecklar ytterligare att det vanligtvis uppkommer skadestånd för det negativa kontraktsintresset vid icke fullföljda förhandlingar, eller då part inte meddelat önskan om att inte fullfölja, men sanktionen är sällan avtalsbundenhet.¹¹⁴ Således, vad gäller sanktion i form av skadestånd vid avbruten förhandling, torde en LOI som inte fullföljs kunna medföra skadeståndsskyldighet.

Det fordras illojalt handlande, och att part agerar i ond tro, för att skadeståndsskyldighet för det negativa kontraktsintresset skall uppstå i det fall att avtalsförhandlingarna ej leder till ett slutet avtal.¹¹⁵ Ramberg anser, i linje med det prekontraktuella ansvaret, att illojalt beteende vid avtalsförhandling medför att part är ansvarig för dennes illojalitet som drabbat motparten, exempelvis via inledande, fortsättande eller avbrytande av förhandling. Denna illojalitet definieras att utgöra exempelvis inledande och fortsättande av förhandling med motparten trots att part ej avser fullgöra avtalsförhandlingen.¹¹⁶ Den moraliska aspekten och god affärssed anses då, enligt min uppfattning, ej ha efterlevts av part och följaktligen anses skadestånd för det negativa kontraktsintresset utgöra en rimlig sanktion. Bedömning av culpa, det vill säga vårdslöshet, sker via en individuell tolkning med beaktande av parternas förhandling och ageranden, och medför en klagörandeplikt för part då part ej tillåts vara i ond tro, utan då torde medvetandegöra motparten om de avvikande uppfattningarna.¹¹⁷ Lojalitetsbrott vid avtalsförhandling kan således sanktioneras med avtalsbundenhet samt även eventuellt sammankopplat med skadestånd för det negativa kontraktsintresset.¹¹⁸

Vid ond tro får den part som innehaft kunskap om att motparten uppfattat avtalet på avvikande eller felaktigt sätt, och ändå avstått från att meddela motparten, bära risken för missförståndet i linje med ondtrorprincipen som behandlas nedan i avsnitt 5.3.1. Att avtalsbundenhet inte vanligtvis utdöms som sanktion för det utomkontraktuella förhållandet är enligt min uppfattning rimligt då en förhandling inte innebär bindande viljeförklaringar

---

¹¹³ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 75 f, samt se Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 97.

¹¹⁴ Ramberg, C., Avtalslagen 2010, 3.2 (1) samt (2), från www.avtalslagen2010.se, tillgänglig den 7 november 2010.

¹¹⁵ Hellner, J., ”*Kommersiell avtalsrätt*”, (1993), s. 38.

¹¹⁶ Ramberg, C., Avtalslagen 2010, 3.2., (1) samt (2), från www.avtalslagen2010.se, tillgänglig den 2 november 2010.

¹¹⁷ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt II*”, (2010), s. 136.

¹¹⁸ Se NJA 2006 s. 638 där avtal ansetts komma till stånd under förhandling baserat på parts passivitet.

och part är fri att frånträda förhandlingarna när som. Visserligen träder avtalsbundenhet in vid någon tidpunkt under förhandlingen och part bör ersätta den skadelidande parten för det negativa kontraktsintresset. Dock vore avtalsbundenhet ej rimligt att kräva i och med att inget slutligt avtal förhandlats om och det inte existerar något upprättat och slutet avtal som är bindande för parterna. I det fall att avtalsbundenhet vore tillämpligt, så torde det öka svårigheten för parterna att veta vad som innefattas av avtalet och vilka villkor som skall tillämpas mellan parterna. Det ökar svårigheten för parterna att tillämpa god affärssed och att tillämpa *pacta sunt servanda*, då parterna inte vet vad de skall fullgöra eller följa. Det bör enligt min uppfattning även vara svårt för en utomstående part att sätta sig in i och tyda parternas förfarande. Den utomstående parten som utgör den objektiva betraktaren analyseras vidare i avsnitt 4.3 nedan.

3.6 Sammanfattande kommentarer

Ett förhandlingsstadium innebär att viljeförklaringar avges utan att vara bindande för parterna. Avtalsförhandlingar genomförs vanligtvis vid kommersiella avtal under en längre tid, men kan ändå enligt min mening vara rimligt att tillämpa vid Blockethandel. Vidare anses privatpersoner jämställda med näringsidkare vad gäller tillämpliga lagbestämmelser och vad gäller privatpersoners jämbördiga ställning gentemot varandra. Baserat på detta är min uppfattning att det kan existera ett slags förhandlingsskede även vid Blockethandel, dock vanligtvis ett något förenklat förfarande.

Vad gäller tidpunkt för inträdandet av bundenhet under avtalsförhandling så är denna tidpunkt svårligen bestämd. Åsikterna i doktrin är avvikande, men rättspraxis ger vägledning i form av att exempelvis den aktiva handlingen då handpenning överlämnas utgör tidpunkt då avtalsbundenhet inträder. Doktrin återger även att avtalstidpunkten inträder då komplett avtal överenskommit om, eller större delen av avtalet.

Vad gäller förhandlingsstadiumet och dess avgivande av viljeförklaringar så må viljeförklaringen inte anses bindande som sådan, men ändå medföra en form av moralisk bundenhet för parterna. God affärssed förutsättes även i allmänhet att parterna tillämpar, och parterna jämföras med näringsidkare då de avtalar sinsemellan och är ansvariga därefter. Slutsatsen hade varit annan i fall att någon av parterna varit i underlägsen ställning, exempelvis i form av konsument. Trots att parterna är ansvariga för sina ageranden bör skadeståndet endast uppgå till en ”symbolisk” summa, och ersätta endast det negativa kontraktsintresset, exempelvis resekostnaden. Vidare bör det negativa kontraktsintresset ej även ersätta förlust

för säljaren då denne tackat nej till övriga anbud då denne handlat i enlighet med god affärssed. Att ersätta även denna typ av förlust anses enligt mig allt för betungande vid Blockethandel. Skadeståndssanktion att ersätta det positiva kontraktsintresset bör enligt min mening i regel ej vara tillämpligt vid Blockethandel, i och med att det är allt för omfattande och oskäligt vid denna typ av handel. Min uppfattning grundas dels på att det är privatpersoner som handlar sinsemellan och dels att avtalet troligen gäller varor av ringa värden som inte bör värderas allt för högt och i regel inte inbringar någon direkt avkastning efter dess ägarbyte. Att ersätta det negativa skadeståndsintresset utifrån det personliga lidandet och det illojala agerandet bör istället vara mer rimligt och troligt. Då Blocketsedvänjan kan anses vara ett ”osäkert kort” och part bör vara medveten om det då denne ger sig in annonsdjungeln.

Part kan bli skyldig till culpa in contrahendo, det vill säga vårdslöshet vid avtalsslutande, då denne avbryter avtalsförhandlingen. Detta medför i regel att viljeförklaringarna ogiltigförklaras och att avtalsförhandlingen då avbryts. Dock kan part bli avtalsbundenhetssanktionerad i det fall att förhandlingen föranlett att större delen av avtalet framförhandlats mellan parterna. Skadestånd för det negativa kontraktsintresset kan även utgå i det fall att part agerat i ond tro eller agerat illojalt i samband med avtalsförhandlingen.

4 Tolkningsmodeller för slutande av avtal

4.1 Inledning

I kapitlet behandlas de tolkningsmodeller som tillämpas vid bedömning vad gäller slutande av avtal. Dessa tolkningsmodeller existerar utöver avtalslagens normalmodell för avtalslutande. Tolkning sker utifrån antingen den bakomliggande viljan, den uttryckta viljeförklaringen eller med beaktande av mottagarens tillit. Dessa tolkningsmodeller är omdiskuterade i doktrin och det existerar olika, mångsidiga åsikter vad gäller bland annat dess teoretiska och praktiska tillämplighet. Tolkningsmodellerna leder eventuellt till avtalsbundenhet och huruvida tolkning kan leda till övriga sanktioner i form av ogiltighetsförklaring av viljeförklaringen, samt eventuellt skadestånd, analyseras nedan i kapitel 5.3.

4.2 Viljeteorin

Huvudregeln inom viljeteorin är att viljan bör bestämma hur part skall bli förpliktad samt att viljan bör bestämma förpliktelsens innebörd och omfång.¹¹⁹ Viljeteorin innebär att viljeförklaringen inte anses bindande i det fall att den avviker från den bakomliggande viljan till den avgivna viljeförklaringen.¹²⁰ Följaktligen kan resultatet bli att en avgiven viljeförklaring ogiltigförklaras och inte anses vara bindande gentemot avgivaren. Viljeteorin grundas således ej på viljeförklaringen, utan själva viljan som ligger till grund för avgivandet av viljeförklaringen.

Dock kan viljeteorin innebära bevissvårigheter i och med svårigheten i att bedöma avsikten med avgivandet av viljeförklaringen och dess bakomliggande vilja. Vid tolkning i enlighet med viljeteorin beaktas de subjektiva faktorerna, såsom viljan och vad viljeförklaringens avgivare avsett med rättshandlingen.¹²¹ Då en bokstavstolkning inte sker i enlighet med viljeteorin beaktas istället övriga synbara faktorer som ligger till grund för avgivarens vilja. För att avgöra den bakomliggande avsikten med viljeförklaringen kan hänsyn tas till parternas handlande, både före och efter avtalsslut.¹²²

---

¹¹⁹ Ramberg, J., och C., ”Avtalsrätten – en introduktion”, (2007), s. 21.

¹²⁰ Lehrberg, B., ”Avtalsrättens grundelement”, (2006), s. 89.

¹²¹ Adlercreutz, A., ”Avtalsrätt II”, (2010), s. 40.

¹²² Lehrberg, B., ”Avtalstolkning”, (2009), s. 48.

Jag anser att denna typ av tolkningsmodell är svårt att tillämpa då den bakomliggande viljan anses tämligen svårbestämd huruvida viljan överensstämmer med den framkomna viljeförklaringen eller inte. Blockethandel kan ofta ske i raskt tempo och utan någon längre betänketid eller acceptfrist, vilket leder till hastiga beslut och mer kortfattade avtalsförhandlingar. Det upprättas även sällan några avtal eller dokument som påvisar parternas bakomliggande tankar eller viljor.

Enligt viljeteorin anses avgivaren ej vara bunden till sin viljeförklaring då den förklarade viljan avviker från den faktiska viljan.¹²³ Följaktligen kan en avgivare av en viljeförklaring undanslipa att bli bunden av sin viljeförklaring i det fall att viljeförklaringen inte sammanstämmer med den bakomliggande viljan. Min uppfattning är dock att viljeförklaringen avgavs av ett skäl, och att denna avsikt bör beaktas och vägas in så att avgivaren blir till viss del ansvarig för sina handlingar. Även om viljan och viljeförklaringen inte överensstämmer, på grund av exempelvis misstag eller okunskap, så är viljeförklaringen baseras utifrån en slags avsikt och vilja att avtala med annonsören. Dock bör en godtroende viljeförklaringsavgivare ej anses bunden, och påföras sanktion i form av avtalsbundenhet, då denne ej avsiktligt avgett en viljeförklaring, eller att viljeförklaringen ej överensstämmer med den bakomliggande viljan.

Enligt Lehrberg bör istället dolusregeln eller tillitsteorin tillämpas i det fall att viljan inte överensstämmer med viljeförklaringen, eller att det inte existerar någon vilja överhuvudtaget. Bedömning sker då antingen utifrån mottagarens dolösa agerande eller utifrån mottagarens tillit, och bristen på den grundläggande viljan medför påföljden att bindande avtal anses inträda mellan parterna.¹²⁴ Då viljeförklaringen inte anses bäst lämpad och att avgivarens vilja inte alltid kan respekteras, sättes käppar i hjulet för viljeteorin och dess tillämpning.¹²⁵

Jag anser att viljeteorin är svårtillämpad i relation till Blockethandel och håller med återgivna åsikter i doktrin om att viljeteorin inte anses utgöra den mest tillämpliga tolkningsmodellen i svensk rätt. Det baserat utifrån att parternas viljor svårligen kan utrönas vad gäller de viljor som ligger till grund för de avgivna viljeförklaringarna, och om de överensstämmer överhuvudtaget. Bevissvårigheterna tar överhanden, om än att tolkningsmodellen avser ett

---

¹²³ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 50.

¹²⁴ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 92.

¹²⁵ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 236 f.

relevant syfte, det vill säga att part bör bli befriad från den angivna viljeförklaringen i det fall att den inte överensstämde med den grundläggande viljan som föranlett viljeförklaringen.

4.3 Förklaringsteorin

Viljan torde uttryckas på något sätt och tillvägagångssättet för att kunna ta fasta på viljan anses enligt förklaringsteorin vara viljeförklaringen, och parterna blir då förpliktade i enlighet med lydelsen i viljeförklaringen. Förklaringsteorin innebär att hänsyn tas till den yttrade handlingen då den avgivna viljeförklaringen ger uttryck för rättshandlingsviljan att sluta avtal.¹²⁶ En vilja torde knytas till ett visst handlande, då viljan i annat fall endast betraktas utgöra en önskan, eller ett föreställt mål, att något skall ske.¹²⁷ Utgångspunkt för förklaringssteorin är ”den yttre iakttagbara förklaringen sådan som den framträder för en objektiv betraktare”.¹²⁸

I och med att förklaringsteorin beaktar den yttrade viljeförklaringen, bör enligt min uppfattning denna avtalsslutandemodell anses ange en mer handfast tillämpning, i och med att viljeförklaringen kan vara det enda som yttrats eller avgetts vid Blockethandel. Avgivaren av viljeförklaringen är även skyldig att tydligt nog ge uttryck för sin vilja så att en objektiv betraktare skall kunna utläsa viljan, som tidigare återgivits i avsnitt 2.4.

Vid bedömningen av viljeförklaringen, i enlighet med förklaringsteorin, sker en objektiv tolkning, vilket leder till att ett liknande resultat nås som vid tillämpning av tillitsteorin.¹²⁹ Förklaringsteorin strävar efter vetenskaplighet och objektivitet, men är dock svårligen tillämpad vad gäller dess tolkning.¹³⁰ Förklaringsteorin anses ändock, enligt min uppfattning, utgöra en rimlig tolkningsmetod vid Blockethandel då, om än svårt att bevisa eller tyda, viljeförklaringar har avgetts samt att den bakomliggande viljan som föranlett viljeförklaringen ej torde beaktas. Således ökar ansvaret för parterna i enlighet med förklaringsteorin och vardera parten anses ansvarig för den avgivna viljeförklaringen samt att viljeförklaringen reflekterar den avsedda rättshandlingsviljan och den korrekta avsikten.

---

¹²⁶ Lehrberg, B., ”Avtalstolkning”, (2009), s. 23.

¹²⁷ Hägerström, A., ”Rätten och viljan”, (1961), s. 100 f.

¹²⁸ Grönfors, K., ”Avtalsgrundande rättsfakta”, (1993), s. 19 f.

¹²⁹ Adlercreutz, A., ”Avtalsrätt II”, (2010), s. 41.

¹³⁰ Lehrberg, B., ”Avtalsrättens grundelement”, (2006), s. 236.

Grönfors anser att avtalslagens bestämmelser i praktiken är närmst att jämföras med förklarings teorin, och inte tillitsteorin. I och med att två överensstämmande viljeförklaringar medför att ett bindande avtal sluts, i linje med löftesprincipen. Huvudregeln inom förklarings teorin utgörs av att den yttrade viljeförklaringen är utgångspunkten för tolkningen och att partviljan inte blir styrande i första hand.¹³¹ Vidare menar Grönfors att avtalsfriheten förminsks och att partsviljans betydelse därmed inskränks.¹³² Grönfors förespråkar i grund och botten förklarings teorin som tillämplig tolkningsmodell, då förklarings teorin på bästa sätt reflekterar parternas avsikter. Vidare medför förklarings teorin en objektiv tolkning där den yttre iakttagbara viljeförklaringen beaktas. Grönfors upplever avsaknad av en handfast tolkning av viljeförklaringen vad gäller tillitsteorin.¹³³ Grönfors anser även att förklarings teorins ståndpunkt bäst överensstämmer med en neutral ställningspunkt gentemot avtalslagens bestämmelser.¹³⁴

Lehrberg anser att förklarings teorin framstår som något tvivelaktig och anser att det är tveksamt om förklarings teorin kan anses ha något stöd i rättspraxis. Störst del av kritiken riktar Lehrberg mot möjligheten att tolka utifrån ”den yttre iakttagbara förklaringen sådan denna framträder för en objektiv betraktare”.¹³⁵ Lehrberg anser att förklarings teorin rymmer värdefulla insikter, men anser det svårigen bedömt vad gäller den objektiva betraktaren och dennes position i sammanhanget. Han ifrågasätter exempelvis vad betraktaren skall antas inneha för kännedom vad gäller parternas avtalsförhållande samt angående det händelseförlopp som skett före det att tolkningsfrågan eller tvisten uppstod.¹³⁶ Jag håller med om Lehrbergs argumentation angående betraktarens roll. Denne kan inte rimligen ha någon omfattande kännedom om parternas förhandlingsförlopp och det anses enligt min uppfattning tämligen svårt att sätta sig in i denna situation och tolka då parternas ord ofta står mot ord.

Tillämpningen av förklarings teorin ökar, enligt min uppfattning, kravet på privatpersonens kunskap och goda affärssed, vad gäller att avge en viljeförklaring som på ett korrekt och

---

¹³¹ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 27 samt s. 31.

¹³² Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 29.

¹³³ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 20 f.

¹³⁴ Grönfors, K., ”*Avtalslagen*”, (1989), s. 140.

¹³⁵ Lehrberg, B., ”*Anm. Av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta*”, SvJT, 1996, s. 467, jmf Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 20.

¹³⁶ Lehrberg, B., ”*Anm. Av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta*”, SvJT, 1996, s. 467.

rimligt sätt avspeglar partens avsikt och vilja. Part får då ta ansvar för sitt handlande och om den grundläggande viljan ej överensstämmer med rättshandlingen som medfördes av den faktiskt yttrade viljeförklaringen, så får part stå risken och ansvara för rättshandlingen. *Pacta sunt servanda*, och man torde enligt min mening göra sin hemläxa innan avtalsförhandling påbörjas, så att part inte lovar något denne inte vill eller kan hålla.

4.4 Tillitsteorin

Sett ur avtalslagens perspektiv skall, enligt normalmodellen, tolkning av viljan baseras på de rättsfakta som utgör grunden för viljeförklaringen, till skillnad från mottagarens tilltro till avgivarens avsikt som vid tillitsteorin. Mottagaren har, enligt tillitsteorin, anledning att anse att avtal slutits mellan parterna då en viljeförklaring avgetts, avsiktligt eller av vårdslöshet, i det fall att mottagaren baserar intrycket på ett befogat intryck.¹³⁷ Parts agerande skall ha medfört att mottagaren haft skälig anledning att anta att handlingen åsyftade en vilja eller en rättshandling.¹³⁸ Om vilja saknas hos avgivaren, eller att viljeförklaringen inte överensstämmer med avgivarens vilja, anses parterna ändå bundna till slutet avtal baserat på mottagarens tillit till avgivarens vilja. Följaktligen blir avgivaren då bunden i enlighet med innehållet i den avgivna viljeförklaringen.

Tillitsteorin är ej lagstadgad som sådan, men avtalslagen stadgar att part ej blir bunden av sin viljeförklaring om motparten ”*insåg eller bort inse*” att viljeförklaringen utgjort en felskrivning eller utgjorde något annan typ av misstag.¹³⁹ En motsatstolkning, *é contrario*, medför då att tolkningen baseras på tilliten som motparten innehar till avgivarens avsikt, då tillitsteorin är utformad utefter bestämmelserna kring förklaringsmisstag.¹⁴⁰ Motsatsslut, *é contrario*, sker ofta inom avtalsrätten i och med faktumet att allmänna avtalsrättsliga principer vanligtvis tillämpas inom rättsområdet, bland annat på grund av den något ålderstigna avtalslagen. Exempel på misstag angående avgivandet av viljeförklaringen utgör bland annat avgivarens brister vad gäller dennes agerande så att mottagaren med fog ansett att avgivaren önskat sluta bindande avtal. Då motparten inte insett eller bort insett att avgivaren inte avgav en bindande viljeförklaring, anses således ett avtal slutits mellan parterna.

---

¹³⁷ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 88 f.

¹³⁸ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt P*”, (2002), s. 122 f.

¹³⁹ AvtL, 32§, 1st.

¹⁴⁰ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 41.

Tillitsteorin anses enligt doktrin utgöra den avtalsslutandemodell som bäst avspeglar gällande rätt.¹⁴¹ Vikt fästs enligt tillitsteorin till mottagaren av viljeförklaringen, och dennes befogade tillit eller förväntan, och tillitsteorin ger uttryck för en objektiv tolkningsmetod vilket medför att dess resultat blir liknande förklaringssteorin.¹⁴² Den objektiva tolkningen innebär att en objektiv betraktare skall kunna utröna grunden för mottagarens hävdande om tillit, och då anses tilliten befogad om denne inser en slutsats som överensstämmer med mottagarens. Tillitsteorin anses, i min mening, inte vara bäst lämpad för Blockethandel, då Blockethandel ofta innebär kontakttagande som inte ämnas utgöra bindande viljeförklaringar. Det finns en risk att mottagaren anser att en bindande viljeförklaring avgetts även i det fall att endast kontakttagande skett, exempelvis med frågor angående den utannonserade varan.

Vid tolkning av viljeförklaringen, och om någon viljeförklaring existerar alls, genomförs en avvägning mellan parternas typiska partintressen, till skillnad från en språklig tolkning. I enlighet med tillitsteorin beaktas mottagarens tillit i relation till omsättningsintresset som gör mottagaren särskilt skyddsvärd.¹⁴³ Det vill säga att bedömning sker enligt mottagarens uppfattning om den avgivna viljeförklaringen, och i enlighet med mottagarens tilltro. Hänsyn tas jämförelsevis ej till avgivarens avsikt eller vilja.

Jag anser det oklart huruvida mottagaren av den bindande viljeförklaringen bör utgöra den part som är bäst lämpad att avgöra om avtal anses slutet. Det anses svårt att tolkat utifrån ena partens tillit då jag anser det till viss del obefogat att förlita sig på att mottagaren innehar exempelvis tillräcklig kunskap och erfarenhet att bedöma avgivarens vilja. Dock existerar ett förutsägbarhetsrekvisit som innebär ett skydd för avgivaren. Förutsägbarhetsrekvisitet innebär att avgivarens perspektiv beaktas, det vill säga de fakta som är kända och vetbara för avgivaren vid tidpunkten för avgivandet. Förutsägbarhetsrekvisitet anses ej uppfyllt i det fall att en ”förständig person” insett eller bort insett att motparten ville åstadkomma en viss rättsföljd, och att det inte var sannolikt att anta.¹⁴⁴ Rekvisitet om förutsägbarhet medför att mottagarens tillit ej må vara befogat och troligt då rekvisitet torde vara uppfyllt. Sammanfattningsvis bör, enligt min uppfattning, avgivarens kontakttagande inte anses utgöra

---

¹⁴¹ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 236.

¹⁴² Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 41.

¹⁴³ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelement*”, (2006), s. 92.

¹⁴⁴ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebörd*”, (1996), s. 180-182.

bindande viljeförklaringar, om det inte tydligt framgår att de utgör innehållsrika och preciserade viljeförklaringar. I och med att en förständig person bör dela mottagarens åsikt om kontakttagandet, minskar risken för avgivaren att bli bunden att fullgöra avtal som denne inte ämnat.

Bevissvårigheter föreligger dock även vid tillitsteorin då en objektiv tolkning tillämpas, vilket kan anses komplicerat. Vilje- och tillitsteorin anses komplicerade på det sätt att dess tolkning medför beaktande av avgivarens respektive mottagarens uppfattning, vilket är svårbevisat. Beaktande sker då till ett objektivt förklaringsinnehåll där hänsyn tas till de subjektiva momenten, såsom parternas bakomliggande vilja och tillit.¹⁴⁵ Således sker inte tolkning med hänsyn till faktorer som parternas gemensamma partsvilja eller liknande.

Grönfors kritiserar partsviljans förminskade betydelse i avtalslagen och anser inte tillitsteorin vara rätt medel för att erhålla en väl fungerande handelsrätt då han menar att det inte krävs någon konsensus mellan parterna, utan part blir självständigt bunden och partsvilja beaktas inte längre inom svensk rätt efter det att tillitsteorin infördes.¹⁴⁶ Tillitsteorin anses således enligt Grönfors inte vara tillräcklig då det inte sker någon egentlig tillit utan att det är en slags självbindning som sker vid utbyte av sammanstämmda viljeförklaringar, i enlighet med löftesprincipen.¹⁴⁷ Lehrberg anser dock att Grönfors brister i argumentationen gällande den bristande tilliten då exempelvis avtalslagens bestämmelser om förklaringsmisstag påvisar tillitens betydelse inom avtalslagens bestämmelser.¹⁴⁸ Jag håller med om att parterna ej blir bundna till varandra, utan till sin egen avgivna viljeförklaring. Att partsviljan fått mindre betydelse enligt avtalslagen anser jag att dock att domstolen uppväger via gällande rättspraxis.¹⁴⁹ Vidare är, i min mening, viljeteorin svårtillämpbar och att tillitsteorin i jämförelse anses något mer fördelaktigt att tillämpa.

Vidare håller jag med Grönfors om att konsensus bör eftersträvas och inte att ena partens tillit till den andra partens agerande bör vara den avgörande faktorn till om avtal sluts eller inte. Till fördel för tillitsteorin är bestämmelserna om att avgivaren av viljeförklaringen är

---

¹⁴⁵ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 35.

¹⁴⁶ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 19 f, samt s. 44.

¹⁴⁷ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 18-20.

¹⁴⁸ Lehrberg, B., ”*Anm. av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta*”, SvJT, 1996, s. 463.

¹⁴⁹ Se exempelvis NJA 1974 s. 526 samt NJA 1959 s. 590 där domstolen beaktat och dömt utefter den gemensamma partsavsikten.

skyldig att avge en någorlunda tydlig viljeförklaring till mottagaren, där rättshandlingsviljan bör framgå. Dock existerar inget ansvar för mottagaren att fullt ut förstå eller begripa den mottagna viljeförklaringen, mottagaren skall endast ha vetat om omständigheterna. I mottagarperspektivet ingår inte endast faktorerna som är hänförliga till det särskilda fallet, utan även ett allmänt bakgrundsvetande. Exempelvis bör mottagaren beakta avgivarens gester och uttryck som medföljde avgivandet av viljeförklaringen, i det fall att den avgavs muntligen.¹⁵⁰ Mottagarens beaktande kan anses utgöra en fördel för mottagaren då denne kan förlita sig på att avgivaren avgett en viljeförklaring som är tillräckligt samstämmig med dennes avsikt att mottagaren med fog kan förlita sig till att en korrekt bindande viljeförklaring avgetts. Dock kan part, enligt min uppfattning, sällan förlita sig på att motparten innehar tillräcklig eller korrekt kunskap eller erfarenhet att agera korrekt och i linje med existerande bestämmelser, och bör därmed beakta aktsamhet.

Det utgör, enligt doktrin, skillnad på vad mottagaren insett och vad mottagaren uppfattat. Att inse att avgivaren av viljeförklaringen vill åstadkomma en viss rättshandling väger inte lika tungt som att uppfatta detsamma. Således krävs att mottagaren insett avsikten och att avgivaren faktiskt ämnat åstadkomma denna rättshandling som mottagaren insett. Det krävs även att mottagaren haft fog för dennes insikt, vilket innebär att endast uppfatta en situation inte väger lika tungt som att faktiskt inse detsamma, då kraven ställs högre i det sistnämnda fallet.¹⁵¹

Jag anser att det kan anses orimligt att vid Blockethandel ta för stor hänsyn till mottagarens befogade insikt och tillit som grund för avtalsslutande. Då risken är stor att mottagaren kan ha ansett att avgivaren avgett en bindande viljeförklaring, trots att det åsyftade kontakttagandet endast utgjort frågor angående den utannonserade varan, och inte utgjort någon viljeförklaring. Tillitsteorin anses enligt min uppfattning ej utgöra den mest rimliga tolkningsmodellen vad gäller Blockethandel då den anses svårtolkad och då den huvudsakligen beaktar mottagarens tillit till avgivarens avsikt.

4.5 Sammanfattande kommentarer

I linje med det hypotetiska bakgrundsscenariot vid Blockethandel påträffas sällan någon upprättad avtalstext mellan parterna, vilket medför att en tolkning av avtalets lydelse svårli-

---

¹⁵⁰ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebåll*”, (1996), s. 128 f.

¹⁵¹ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebåll*”, (1996), s. 48 f.

gen kan ske. Istället bör tolkning ske utifrån viljeförklaringen, eller parternas grundläggande vilja respektive tillit. Viljeförklaringarna avgas vanligen muntligen vilket ökar bevissvårigheten att tillse parterna vilja med de avgivna viljeförklaringarna. Följaktligen anses samtliga tolkningsmodeller anses belagda med bevissvårigheter.

Viljeteorin grundar sig i att beakta den bakomliggande viljan, som utgör den grundläggande viljan och anledningen till att viljeförklaringen avgavs. Viljeteorin anser jag utgöra den mest orimliga tolkningsmodellen att tillämpa vid Blockethandel i och med att viljeteorin anses mest svårbevisad. Om inte den bakomliggande viljan är uppenbar, bör den vara svårigen bevisad.

I enlighet med tillitsteorin beaktas mottagarens tillit till avgivarens viljeförklaring. Gällande kontakttagande anses det svårt att definiera huruvida kontakttagande avser spörsmål gällande varan eller om det utgör en bindande rättshandlingsavsikt. Dock existerar kravet för mottagaren att befogat bedöma kontakttagandet, liknande en förständig person, vilket medför ett visst ansvar för mottagaren. Dock är det, enligt min uppfattning, besynnerligt att endast se till mottagarens tillit.

Förklaringsteorin anser jag utgöra den mest rimliga tolkningsmodellen, som ger uttryck för att viljeförklaringen bäst avspeglar avgivarens avsikt och vilja. Tolkning i enlighet med förklaringsteorin utgörs av en objektiv tolkning, med beaktande av samtliga faktorer och parternas ageranden. Följaktligen sker en rättvis tolkning som avspeglar parternas situation på ett korrekt sätt. Då tolkningen anses reflektera ett naturligt synsätt, anser jag den vara bäst lämpad för Blockethandel, om än svårigen bevisad även den.

5 Den grundläggande viljeförklaringen och dess tillämpliga sanktioner

5.1 Inledning

Avtalslagen ger uttryck för en avtalslutandemodell som innebär att ett accepterat anbud medför att parterna anses bundna till ett slutet avtal, baserat utifrån de överensstämmande viljeförklaringarna.¹⁵² Avgivandet av en viljeförklaring krävs från vardera parten för att bindande avtal skall uppstå. Vidare utreds och analyseras de tillämpliga sanktioner som parterna kan hävda då part anser att viljeförklaringen är ogiltig eller är baserad på ogiltig grund. Kapitlet behandlar de sanktioner som syftar till den avgivna viljeförklaringen i det fall då avtal ej slutits mellan parterna och det innebär att sanktioner angående avtalsbrott och ogiltiga avtalsvillkor och liknande, som hänför sig till ett slutet avtal, utesluts från denna uppsats och dess syfte.

5.2 Allmänt om tolkning och om viljeförklarings sanktioner

Som ett resultat av icke överensstämmande viljeförklaringar kan avtalsbundenhet utgå som sanktion, där giltigt avtal anses inträda mellan parterna. Vidare kan part sanktioneras att utge skadestånd som uppgår till att ersätta antingen motpartens positiva eller negativa kontraktsintresse. Båda dessa sanktioner kan även påföras part i kombination.¹⁵³ Enligt doktrin skall dock avtalsbundenhet prioriteras framför skadeståndkrav, vid påförande av påföljd.¹⁵⁴ Vanligtvis yrkar parterna att avtalet, eller viljeförklaringen, är tillämplig som sådan, men att det är tvistigt vad gäller dess innehåll. De av parterna avgivna viljeförklaringarna överensstämmer vanligtvis till viss del, men part kan ha tillmätt viljeförklaringarna olika betydelser. Båda eller ena parten kan ha åsyftat ett annat innehåll än det som framkom genom viljeförklaringen.¹⁵⁵

Bevisbördan åligger den part som hävdar att ett visst avtalsinnehåll skall vara tillämpligt mellan parterna.¹⁵⁶ Tolkning bör ske till nackdel för den part som haft bäst möjlighet att

---

¹⁵² AvtL, 1§, 1st.

¹⁵³ Ramberg, J., och C., ”Allmän avtalsrätt”, (2007), s. 77 f.

¹⁵⁴ Adlercreutz, A., ”Rättsverkan av brutna avtalsförhandlingar och andra fall av ofullständiga avtal (om ”letters of intent”, principöverenskommelser m.m.)”, SvJT, 1987, s. 494 f.

¹⁵⁵ Adlercreutz, A., ”Avtalsrätt IP”, (2010), s. 125 f.

¹⁵⁶ Adlercreutz, A., ”Avtalsrätt IP”, (2010), s. 33.

undanröja oklarheter, och tolkning bör ske till fördel för den förpliktade parten.¹⁵⁷ I det fall att tveksamhet råder gällande utformningen av viljeförklaringen, och dess innebörd, skall tolkning ske till nackdel för den som har författat och utformat villkoren. Villkoren anses, i relation till bakgrundscenariot, utgöra de avgivna viljeförklaringarna då endast viljeförklaringar avgetts vid den tidpunkt och inte några avtalsvillkor upprättats mellan parterna. Den part som initierat försäljningen, utformar villkoren och tillhandahåller varan utgör i regel säljaren, det vill säga annonsören. Således anses, enligt min uppfattning, säljaren i regel vara den styrande parten som bör åläggas bevisbördan. Dock varierar det huruvida annonsören avgett viljeförklaring i form av ett utbud eller ett anbud, beroende på vilken av parterna som avgett den initiala viljeförklaringen. Vidare anses båda parterna jämbördiga och inneha liknande kunskapsinnehavsnivå, vilket ökar svårigheten att exempelvis klandra ena parten för tvisten eller de icke sammanstämmande viljeförklaringarna och ålägga ena parten bevisbördan och ansvaret.

I det fall att skadestånd bör utgå, skall skadeståndet ersätta det negativa alternativt det positiva kontraktsintresset, som tidigare definierats i avsnitt 3.5. Det negativa kontraktsintresset ersätts vanligtvis vid culpa in contrahendo och vid avtalets ogiltighet.¹⁵⁸ Det positiva kontraktsintresset utdöms vanligen som påföljd i tvister angående avtalsbrott där bindande avtal upprättats och parterna sedermera inte fullgör sina förpliktelser. Dock utgör, enligt min uppfattning, ersättning i linje med det positiva kontraktsintresset en allt för oskäligen sanktion i och med att avtal inte slutits mellan parterna och ersättningsnivån anses då vara i överkant. Exempelvis anses parterna i uppsatsens bakgrundsscenario inte ha slutit avtal sinsemellan samt att de varor som åsyftas troligen uppgår till ringa värde och inte är vinstgenererande som sådana. Enligt praxis utgår inte alltid skadestånd, ens för det negativa skadeståndsintresset, då ett orsakssamband fordras mellan avtalsförhandlingarna och den ekonomiska förlusten som part lidit.¹⁵⁹

Vid tolkning av en tvist bör tolkning ske främst utefter ena partens avsikt, eller utefter den andra partens avsikt eller ske utefter utformningen och lydelsen av avtalsinnehållet.¹⁶⁰ Vid tolkning av avtalsinnehållet sker tolkning utefter det objektiva förklaringsinnehållet, och

---

¹⁵⁷ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 49 f.

¹⁵⁸ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007) s. 241.

¹⁵⁹ Se NJA 1990 s. 745 där orsakssamband ej återfanns vid avtalsförhandling, vilket resulterade i att skadestånd ej utdömdes.

¹⁶⁰ Lehrberg, B., ”*Avtalstolkning*”, (2009), s. 25.

beaktande sker utifrån ordalydelsen av avtalsinnehållet.¹⁶¹ Denna objektiva tolkning beaktar en utomstående betraktares uppfattning av avtalet och den objektiva faktorn grundar sig i en objektiv syn på det sättet att parternas subjektiva uppfattningar bortses ifrån.¹⁶² Kopplat till bakgrundscenariot anses avtalsinnehållet utgöra de avgivna viljeförklaringarna och de eventuella framförhandlade villkoren mellan parterna. Det är svårigen fastställt vad parterna avsett med avtalet, exempelvis då parterna kan ha åsyftat en annan typ av rättseffekt än den som framkom utifrån lydelsen av viljeförklaringen. På grund av denna problematik sker ofta tolkning utefter förklaringsmodellen, som tidigare behandlats i avsnitt 4.3.

Vidare tolkar domstolar ofta på så vis att utfyllnad sker av de befintliga avtalsvillkoren i syfte att fylla ut avtalet och göra avtalet tillämpligt för parterna.¹⁶³ Denna typ av tolkning är dock inte tillämpligt i denna uppsats då en förutsättning för uppsatsens syfte är att avtal ej slutits mellan parterna, utan endast de avgivna viljeförklaringarna tolkas utifrån och övriga omständigheter och ageranden.

En tolkningsmetod som är relevant för uppsatsens syfte är, enligt min mening, att tolka och analysera i linje med den muntliga tolkningen där hänsyn tas till parts muntliga agerande och handlande före avtalsslutet. Beaktande sker då till vad part uttalat och gett sken av, som föranlett avtalet. Exempelvis beaktas även avgivna LOI och eventuella andra avtalsutkast som upprättats under förhandlingen.¹⁶⁴ Emellanåt tolkar domstolen enligt rättspraxis till fördel för det muntliga agerandet som skett i samband med förhandling före avtalsslut, framför avtalets ordalydelse.¹⁶⁵

5.3 Viljeförklaringen och dess ogiltighet

5.3.1 Inledning till viljeförklaringen och dess ogiltighet

I fall att parterna är oense, eller oklarhet råder, angående viljeförklaringens innebörd och innehåll, existerar vissa tillämpliga ogiltighetsgrunder som part kan hävda då denne anser att viljeförklaringen är ogiltig. Dessa påföljder som analyseras i denna uppsats utgör ej på-

---

¹⁶¹ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 148 f.

¹⁶² Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 150.

¹⁶³ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 153.

¹⁶⁴ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 164 f.

¹⁶⁵ Se exempelvis NJA 1980 s. 398 samt NJA 1984 s. 280 där muntliga ageranden tilldömdes företräde framför avtalsbestämmelserna.

följder vid avtalsbrott, som exempelvis svek och ocker, då den brottsliga aspekten är utesluten från uppsatsen och dess syfte.

Enligt avtalslagens bestämmelser leder ogiltiga viljeförklaringar vanligtvis endast till att giltigheten av viljeförklaringarna förfaller och avtal uteblir. Det framgår inte av avtalslagens bestämmelser vad gäller ogiltighet av viljeförklaringen och dess innebörd.¹⁶⁶ Eventuella fullgörelser som skett före det att viljeförklaringen ogiltigförklarats, exempelvis avgiven handpenning, skall återgå. Avtalslagen ger vidare inte uttryck för något skadeståndsansvar för part och huruvida den som agerar inkorrekt skall botgöra sin försumlighet.¹⁶⁷

Avtalslagens bestämmelser tillämpas i vissa fall analogt för att utläsa parts skadeståndsansvar, men till stor del beaktas allmänna avtalsrättsliga principer vid tolkning av ogiltig viljeförklaring eller om avtalsbundenhet inträder. Följaktligen existerar inte några lagreglerade rekvisit vad gäller en giltig eller en ogiltig viljeförklaring. Ogiltighet eller undantag från en viljeförklaring baseras på avgivarens avsikt och vilja, och hur den överensstämmer med viljan, inte utefter en innehållsmässig tolkning.¹⁶⁸ En förutsättning för viljeförklaringens giltighet är dock att den förklarade viljan och avgivarens faktiska vilja torde överensstämma.¹⁶⁹ Viljeförklaringen är ett instrument för att avgivarens vilja skall överföras till mottagaren, så att denne inser att avgivaren innehar viljan att sluta avtal. I det fall att viljeförklaringen inte överensstämmer med viljan leder inte det till någon rättsförändring, exempelvis i form av att bindande avtal sluts, utan det medför istället den negativa lösningen där den avgivna viljeförklaringen ogiltigförklaras.¹⁷⁰

Betonas bör att part själv torde bevisa och ha belägg för sina påståenden och sitt hävdande, då domstol inte torde tolka på eget bevåg, utan grundar bedömningen utifrån det part bevisat och hävdat.¹⁷¹ Part bör även, men fördel, hävda fler av de olika tolkningsgrunderna för att öka sina chanser att få medhåll för sitt belägg. Följaktligen sker tolkning ofta med beaktande av flera olika faktorer, som inte grundas endast på exempelvis tolkning utifrån avtals-

---

¹⁶⁶ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 77.

¹⁶⁷ Grönfors, K., ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, (1993), s. 183.

¹⁶⁸ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebörd*”, (1996), s. 43.

¹⁶⁹ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebörd*”, (1996), s. 33.

¹⁷⁰ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innebörd*”, (1996), s. 35.

¹⁷¹ RB, 17kap, 3§.

villkorens ordalydelse.¹⁷² Således är det ett svårbedömt rättsområde där parternas individuella tillvägagångssätt och agerande beaktas. Domstolen beaktar exempelvis i första hand parternas gemensamma avsikt med avtalet och gemensamma viljor vid tolkning.

Blockethandel anses dock, enligt min uppfattning, ett än mer svårtolkat rättsområde då avtal ej anses slutits mellan parterna, utan endast viljeförklaringarna beaktas och tolkas. Visserligen beaktas även övriga faktorer och agerande mellan parterna. I och med att avtal ej anses slutits mellan parterna, i enlighet med det hypotetiska bakgrundsscenarioet, vid det tillfälle då ogiltighetsfrågan uppkommer, medför det enligt min uppfattning att tolkningsmetoderna inte är tillämpliga i sin helhet. De bör istället modifieras att tillämpas till viss del för att avse just den avgivna viljeförklaringen, för att inte exempelvis beakta parternas agerande efter avtalsbundenheten inträtt eller eventuella upprättade avtalsvillkor eller liknande.

Gemensamt, vid tolkning enligt tolkningsmetoderna i detta kapitel, är enligt min uppfattning att part ej torde sanktioneras avtalsbundenhet i det fall att part agerat illojalt eller i ond tro, utan endast påföra part skadestånd. Ondtrosprincipen har enligt Ramberg införts i syfte att utgöra ett incitament för att undanröja missförstånd mellan parterna. Då part agerat i ond tro medförs att denne blir bunden till godtroende parts uppfattning, det vill säga att ondtroende part anses bli bunden till ett avtal som innehåller godtroende motpartens uppfattade avtalsinnehåll.¹⁷³ Det krävs även att part insett eller bort inse att motparten var i god tro.¹⁷⁴ Kravet om partsinsikt är avgörande för ondtrosprincipen då det anses diskutabelt huruvida part ansvarar utöver det dolösa ansvaret. Då privatpersonerna anses inneha jämlik ställning gentemot varandra inom Blockethandel, bör enligt min uppfattning en jämn fördelning av ansvaret ske, vad gäller exempelvis förtydligande av viljeförklaringar och antaganden. Ondtrosprincipen utläses analogt ur avtalslagens bestämmelser gällande dolusregeln och förklaringsmisstag, se mer om dessa tolkningsmetoder i avsnitt 5.3.3 samt 5.3.4. nedan.

5.3.2 Förutsättningsläran

Förutsättningsläran är en typ av ogiltigförklaring inom avtalsrätten som syftar till att befria ena parten från dess förpliktelse och avser inte att ålägga part någon förpliktelse, exempel-

---

¹⁷² Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 173.

¹⁷³ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 161.

¹⁷⁴ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 162.

vis i form av skadestånd.¹⁷⁵ Huvudregeln är att vardera parten ansvarar för sina egna förutsättningar och premisser.¹⁷⁶ Förutsättningsläran anses enligt rättspraxis inte vara en självklar tolkningsmetod att tillämpa, utan anses utgöra ett komplement till avtalslagens ogiltighetsbestämmelser och vanligen tillämpas antingen förutsättningsläran eller avtalslagens jämningsregler.¹⁷⁷ Dock avser det hypotetiska bakgrundsscenarioet att avtal ej slutits mellan parterna och förutsättningsläran anses då tillämplig. Följaktligen kan en avgiven viljeförklaring, som avgetts med felaktiga förutsättningar från part, ogiltigförklaras.¹⁷⁸

Förutsättningar delas in i oriktiga och bristande förutsättningar. En oriktig förutsättning torde utgöras av en förutsättning som var felaktig redan då löftet gavs. Bristande förutsättning utgörs jämförelsevis av ett löfte som anses bristfälligt först efter löftets avgivande.¹⁷⁹ Följaktligen kan de felaktiga förutsättningarna medföra att avtalet ogiltigförklaras, dock medförs vanligtvis ej annan sanktion.¹⁸⁰ En förutsättning anses vidare utgöra ett antagande från part. Det faktum att det anses likställas med ett antagande utvidgar tolkningen att inte endast beakta förutsättningar i traditionell mening, utan vidgar detta uttryck att även innefatta annat än endast grundläggande förutsättningar.¹⁸¹

Positiv relevans inom förutsättningsläran medför att avtalet anses giltigt och att dess bestämmelser fylls ut. Negativ relevans syftar däremot till en ogiltighetsförklaring av avtalet.¹⁸² Vad gäller positiv relevans anses det svårigen tillämpat på Blockethandel då endast den avgivna viljeförklaringen återfinns i bevissyfte. Dock anses den negativa relevansen tillämplig i enlighet med det hypotetiska bakgrundsscenarioet, i och med att avtal ej slutits mellan parterna och den avgivna viljeförklaringen beaktas och då eventuellt kan ogiltigförklaras.

---

¹⁷⁵ Ramberg, J., och C., ”*Allmän avtalsrätt*”, (2007), s. 200.

¹⁷⁶ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt II*”, (2010), s. 147.

¹⁷⁷ Se exempelvis NJA 1985 s. 178 som utgjorde bevis för att förutsättningsläran inte försvunnit från svensk avtalsrätt, samt NJA 1996 s. 410 där domstolen valde att döma i enlighet med partsviljan istället för i enlighet med förutsättningsläran.

¹⁷⁸ Lehrberg, B., ”*Avtalstolkning*”, (2009), s. 222 f.

¹⁷⁹ Lehrberg, B., ”*Förutsättningsläran*”, (1989) s. 79 f.

¹⁸⁰ Se exempelvis NJA 1989 s. 614 där domstolen ansåg att förutsättningsläran endast medförde en ogiltigförklaring av avtalet och ej föranledde skadeståndskyldighet, som part yrkat.

¹⁸¹ Lehrberg, B., ”*Förutsättningsläran*”, (1989), s. 77.

¹⁸² Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt II*”, (2010), s. 148.

Förutsättningen, som legat till grund för partens beslut att ingå avtal, torde vara väsentligt avgörande för att förutsättningen skall anses vara rättsligt relevant. Beaktande bör ske till att förutsättningen skall anses; faktiskt ha varit förekommande, vara synbar även för motparten, vara tillräckligt väsentlig för att ha inverka på parts vilja att ingå avtal samt det skall anses skäligt att ålägga motparten detta ansvar.¹⁸³ De tre förstnämnda rekvisiten medför beaktande av om part haft väsentlig anledning att antaga en viss förutsättning, och om motparten insett detta. Det sista rekvisitet, om förutsättningen bör beaktas, utgör den avgörande relevansbedömningen. Relevansbedömningen riskerar att resultera i att förutsättningen inte anses vara av relevans.

För att återkoppla förutsättningsläran till Blockethandel bör, enligt min mening, säljarens ansvar utredas då köparen kan ha erhållit och frammanat den felaktiga förutsättningen utifrån säljarens utformning av annonsen i fråga. Säljaren bör, i enlighet med god affärssed, upprätta en verklighetsbaserad och rättvisande annons och eliminera risken för att köparen gör antaganden och bildar förutsättningar som inte överensstämmer med verkligheten. I och med att parterna jämställs med näringsidkare medför det att köparen själv ansvarar för sina antaganden och förutsättningar, men säljaren ansvarar, enligt min uppfattning, ytterst för att utforma annonsen på ett rimligt och lämpligt sätt. Grund för det påståendet anser jag återfinnas i avsnitt 5.2., där det konstateras att bevisbördan åligger den part som skapat villkoren och främst ansvarar för att undvika eventuella missförstånd mellan parterna. Relevansbedömningen kan leda till avtalsbundenhet eller ej, baserat utifrån rimligheten i att ålägga säljaren ansvaret.

Enligt min uppfattning kan parts förutsättning ha innefattat viss årsmodell eller skick på varan, som visade sig inte vara uppfyllt då parterna personligen möts. I regel medför ogiltig viljeförklaring att avtal inte sluts, men faktorer kring parternas ageranden och förhandling kan föranleda att part, enligt min uppfattning, bör ersätta motparten uppgående till skadestånd för det negativa skadeståndsintresset. Bedömning bör ske individuellt med beaktande av parternas agerande, och köparens förutsättning torde vara proportionell och i enlighet med god tro.

Förutsättningen torde enligt mig vara grundad i andra förutsättningar än priset. Avtal kan exempelvis anses ha slutits mellan parterna utan att pris överenskommit om då pris kan vara en sådan faktor som överenskoms om vid ett senare skede mellan parterna, se avsnitt

---

¹⁸³ Ramberg, J., och C., ”Allmän avtalsrätt”, (2007), s. 199.

3.4. Således bör part, enligt min uppfattning, hävda andra, mer djupt bakomliggande förutsättningar för sitt hävdande för att relevansbedömningen skall vara uppfylld, i enlighet med förutsättningsläran. Sammanfattningsvis kan förutsättningsläran anses svårigen tillämplad vid Blockethandel, då relevansbedömning bör ske och samtliga rekvisit bör vara uppfyllda för att en viljeförklaring skall kunna ogiltigförklaras.

5.3.3 Förklaringsmisstag

Läran om förklaringsmisstag är lagstadgad på det sätt att det utläses motsatsvis ur avtalslagens bestämmelser. Lagen stadgar att ett misstag eller en felskrivning som medfört att det åsyftade innehållet bortfallit, resulterar i att viljeförklaringen ogiltigförklaras, i det fall att mottagaren insett eller bort insett misstaget.¹⁸⁴ Motsatsvis innebär det att viljeförklaringen anses bindande, och ett giltigt avtal slutits, i det fall att mottagaren inte insett eller bort insett misstaget, och att denne då är i god tro. Förklaringsmisstag leder således, enligt huvudregeln, till att avgivaren anses vara bunden till sin viljeförklaring gentemot en godtroende mottagare.¹⁸⁵

Enligt avtalslagens förarbete anses det vara domstolens uppgift att avgöra huruvida misstaget är av den beskaffenheten att det inverkar på rättshandlingens giltighet.¹⁸⁶ I förarbetet anges att tolkning av förklaringsmisstag, antingen enligt tillitsteorin eller viljeteorin, medför oskäligt resultat av tolkningen, oavsett val av tolkningsmodell. Viljeteorin gynnar den part som begått misstaget och tillitsteorin medför fördel för mottagaren.¹⁸⁷ Till fördel för tillitsteorin anges att denna teori medför att hänsyn tas till den avtalets affärsmässiga natur, vad gäller om avtalet är kommersiellt eller förmögenhetsrättsligt. Vid ett kommersiellt avtal bör skadestånd utdömas för det positiva kontraktsintresset, baserat på dess affärsmässiga natur, och vid förmögenhetsrättsligt avtal bör endast skadestånd utgå för det negativa kontraktsintresset.¹⁸⁸ I dagsläget tillämpas tillitsteorin, och inte viljeteorin, vid tolkning av förklaringsmisstag. Då tillitsteorin utgör närmast gällande rätt och medför ett godtrosskydd för mottagaren.¹⁸⁹

---

¹⁸⁴ AvtL, 32§, 1st.

¹⁸⁵ Kungl. Maj:ts Nåd. prop., nr 83, år 1915, s. 30.

¹⁸⁶ Kungl. Maj:ts Nåd. prop., nr 83, år 1915, s. 31.

¹⁸⁷ Kungl. Maj:ts Nåd. prop., nr 83, år 1915, s. 32.

¹⁸⁸ Kungl. Maj:ts Nåd. prop., nr 83, år 1915, s. 33.

¹⁸⁹ Grönfors, K., ”Avtalslagen”, (1989), s.154 f.

Vidare medför tillitsteorin att domstol bör tolka utefter samtliga förekommande omständigheter som är synbara för mottagaren, och om det förelåg någon bakomliggande vilja eller inte, beaktas således inte. Vid bedömning av förklaringsmisstag beaktas endast en objektiv tolkning och det rent objektiva förklaringsinnehållet behandlas, det vill säga inte det materiella innehållet i den individuella viljeförklaringen.¹⁹⁰ För att en viljeförklaring skall anses ha avgetts av misstag torde skillnaden mellan vilja och viljeförklaringen vara både väsentlig och ursäktlig. I det fall att båda dessa krav är uppfyllda kan avgivaren ändå tvingas utge skadestånd för det negativa skadeståndsintresset som drabbat den godtroende parten.¹⁹¹

Parterna bör, enligt min uppfattning, icke i regel anses handla i kommersiellt vinstsyfte, utan privatpersoners avtal anses utgöras av förmögenhetsrättslig natur. Dock jämföras privatpersoner med näringsidkare, och antas inneha jämlik kunskap som en näringsidkare. Det anser jag vara en bidragande faktor för att privatpersoners handel sinsemellan medför ett slags kommersiellt förmögenhetsrättsligt avtal, men att den kommersiella anknytningen tar överhanden. Även faktorer som den moraliska bundenheten och förhandlingsstadiet är bidragande faktorer för den kommersiella avtalsklassificeringen då dessa två faktorer syftar mer till kommersiella avtal än mot rent förmögenhetsrättsliga, enligt min mening.

Tillitsteorin är den tolkningsteori, enligt förarbetet, som anses mest tillämplig angående affärsmässiga avtal och viljeteorin anses bäst lämpad för förmögenhetsrättsliga avtal, som exempelvis gåva. Tillitsteorin anses vid förmögenhetsrättsliga avtal utgöra en allt för hård bedömning för den som misstagit sig, samt att det är en del av affärlivets särskilda risk att vara ansvarig då motparten är i god tro.¹⁹² Då privatpersoner inte anses handla i egenskap av konsument vid handel sinsemellan, utan jämföras med näringsidkare och dess ansvar, bör följaktligen tillitsteorin tillämpas vad gäller Blockethandel och i det fall att part hävdar att viljeförklaringen är felaktig baserat på förklaringsmisstag. Således, baserat på uppsatsens bakgrundsscenario, anses skadestånd för det negativa kontraktintresset lämpligen utgå, men inte för det positiva skadeståndsintresset. Begränsning av skadeståndsersättningen till det negativa kontraktintresset sker vanligtvis och anses befogat.¹⁹³

---

¹⁹⁰ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 44 f.

¹⁹¹ Svensson, O., ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, (1996), s. 40.

¹⁹² Kungl. Maj:ts Nåd. prop., nr 83, år 1915, s. 35.

¹⁹³ NJA II 1915 s. 260.

Hävdande av förklaringsmisstag leder dock inte nödvändigtvis till en ogiltighetsförklaring av viljeförklaringen. Parterna kan vara bundna tillviljeförklaringarna, men dock till ett annat innehåll än det som initialt ämnats.¹⁹⁴ I det fallet beaktas en samlad bedömning av samtliga objektivt synbara tolkningsdata för att avgöra viljeförklaringens bakomliggande vilja, då relevanta förklaringsmisstag föreligger. Förklaringsmisstaget anses vara relevant då det uppfyller rekvisitet om att avgivarens vilja är möjlig att åtskilja från viljeförklaringen i övrigt.¹⁹⁵ Då tillitsteorin vanligen tillämpas numera sker dock en reducering av viljans betydelse, och viljan är därmed endast en av flertalet faktorer som bör beaktas vid tolkning.¹⁹⁶ Lehrberg anser dock att ändamålet inte uppnås i det fall att parterna blir bundna till den ”felaktiga” viljeförklaringen som avviker från vad avgivaren initialt ämnat, då parterna blir bundna till en rättsföljd som inte initialt ämnats.¹⁹⁷

Jag håller till viss del med Lehrberg i dennes åsikt. Även om parts initiala vilja och avsikt med avgivandet av viljeförklaringen anses vara svårligen fastställd, bör parterna inte bli bundna till något de inte initialt ämnat. Dock kan den initiala viljan och resultatet i slutändan inte vara så pass avvikande, att resultatet blir snarlikt det initiala. Exempelvis, för att återkoppla till Blockethandel, bör avgivaren ej bli bunden till avtal i det fall att denne ämnat köpa ett bord, men att förhandlingen resulterade i att avgivaren slutligen torde köpa en bil. Resultatet av tolkningen torde grundas i visst mått av proportionalitet och i det fallet att avtalet inte utfaller att resultatet överensstämmer med viljeförklaringen så bör part endast bli skadeståndsskyldig för den eventuella skada denne åsamkat den godtroende motparten, och inte avtalsbundenhet. Sammanfattningsvis bör läran om förklaringsmisstag vara tillämplig vad gäller ogiltigförklaring av viljeförklaringen vid Blockethandel, om än svårligen bevisad.

5.3.4 Dolus

Dolus, det vill säga uppsåt, uttrycks i avtalslagen via det analogt tolkade stadgandet att part blir bunden av den avgivna viljeförklaringen då denne inte meddelar motsatsen, trots att accepten avviker från anbudet.¹⁹⁸ Således torde mottagaren av en oren accept reklamera mottagandet av den orena accepten, det vill säga påpeka för avgivaren att accepten avviker

---

¹⁹⁴ Vahlén, L., ”*Avtal och tolkning*”, (1960), s. 94.

¹⁹⁵ Vahlén, L., ”*Avtal och tolkning*”, (1960), s. 31.

¹⁹⁶ Vahlén, L., ”*Avtal och tolkning*”, (1960), s. 95 f.

¹⁹⁷ Lehrberg, B., ”*Avtalstolkning*”, (2009), s. 41.

¹⁹⁸ AvtL 6§, 2st.

från anbudet. Denna reklamation skall ske vid det tillfälle då mottagaren inser eller torde inse att avgivaren utgår från att avtal slutits med grund i den orena accepten, samt att avgivaren är i godtro.¹⁹⁹ Följaktligen innebär dolusregeln ett dubbelt krav om partsinsikt där avgivaren skall anse att accepten är ren, samt att mottagaren måste inse detta, och att dolus då ersätter viljan.²⁰⁰ Dolusregeln infördes i syfte att bland annat bidra med ett incitament för lojalitet mellan parterna.²⁰¹

Vid tolkning av viljeförklaringen utifrån dolusregeln är det mottagarens dolus som är avgörande, då denne agerat dolöst i form av att inte reklamera den mottagna orena accepten. En avvägning mellan de ändamålsenliga partsintressena beaktas även för att konstatera om en viljeförklaring avgetts.²⁰² Domstolen bör främst se till parternas gemensamma avsikt och insikt vid bedömning av dolusregeln och har vid flertalet tillfällen gett dolusregeln företräde, exempelvis framför formkravet vid fastighetsköp.²⁰³ Avtalsbundenhet sanktioneras vanligtvis vid val av påföljd, i linje med den godtroende partens avtalsuppfattning. Dock kan även sanktion i form av skadestånd utgå i enlighet med dolusregeln i det fall att det anses rimligt.²⁰⁴ Skadestånd kan sanktioneras i och med att uppsåt torde ligga till grund för passiviteten, för att dolusregeln skall anses tillämplig.

Lehrberg hävdar att dolusregeln och tillitsteorin är tämligen lika då dessa båda är baserade på tillit från ena parten att anta att avtal slutits. Lehrberg anser vidare att bindande avtal föreligger då den mottagande parten, baserat på god tro, antar att rättshandlingsvilja föreligger då avgivaren av viljeförklaringen underlåter att agera, samt att denne agerat dolöst, det vill säga uppsåtligt.²⁰⁵ Jag håller till viss del med Lehrberg i dennes åsikt om likheten mellan dolusmodellen och tillitsteorin. Dock anser jag att avgivarens dolösa agerande belägges omfattande vikt enligt dolusregeln då mottagarens befogade tillit helt kan saknas, och avtal trots detta ändå anses slutet mellan parterna baserat på att mottagaren agerat dolöst och avgivaren agerat i god tro.

---

¹⁹⁹ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 132 f.

²⁰⁰ Lehrberg, B., ”*Avtalstolkning*”, (2009), s. 49, samt se Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelemen*”, (2006), s. 92.

²⁰¹ Adlercreutz, A., ”*Avtalsrätt IP*”, (2010), s. 132 f.

²⁰² Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelemen*”, (2006), s. 92 f.

²⁰³ Se exempelvis NJA 1955 s. 247 där parternas ageranden och insikter tilldömdes företräde framför formkraven vid fastighetsköp, baserat utifrån tolkning enligt dolusregeln.

²⁰⁴ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelemen*”, (2006), s. 93.

²⁰⁵ Lehrberg, B., ”*Avtalsrättens grundelemen*”, (2006), s. 90 f.

Vidare kan avtal anses slutet mellan parterna, även om både vilja saknas från avgivaren samt att tillit saknas från mottagaren. Bristen på befogad tillit från mottagaren anses i det fallet uppvägas av avgivarens dolus.²⁰⁶ Exempelvis kan dolusregeln bli tillämplig, i relation till Blockethandel, i det fall att en förhandling inletts och den ena partens passivitet tolkas att innebära en tyst accept av ett avgivet anbud. Vad gäller parts möjlighet att hävda dolusregeln som ogiltighetsgrund för viljeförklaringen, torde denne grunda detta på att dennes passivitet avsett en ovilja att handla med motparten, ej en slags passiv accept till att bli bunden att fullfölja avtalet.

Det är enligt min mening svårt att göra en direkt tillämplighetskoppling mellan dolusregeln och Blockethandel vad gäller parts passivitet. Antagligen anses en intressent inte längre vara intresserad om denne inte hör av sig eller inte längre svarar. Vanligtvis, vid större typer av kommersiella avtal, då avtal sluts bör passivitet enligt dolusregeln vara mer tillämplig vad gäller avtalsbundenhetssanktion för parterna, jämfört med Blockethandel. I och med att handel via annons sker snabbt och vanligtvis, enligt en slags branschsedvänja, inte leder till bundenhet utan att det är vanligt att lämna bud eller visa intresse och sedan nästa dag ändra sig eller helt enkelt glömma bort. Samt att en kortare acceptfrist föreligger enligt denna Blocketsedvänja där de muntliga, eller skriftliga viljeförklaringarna bör besvaras inom en kortare acceptfrist än normalt, ibland till och med omedelbart i samband med avgivandet.

Jag anser det inte rimligt att dolusregeln skall anses direkt tillämplig på Blockethandel då tillvägagångssättet att ”tappa intresset” som intressent, enligt min mening är vanligt förekommande då många intressenter kontaktar annonsörer utan att nödvändigtvis inneha rättshandlingsvilja då denne avsänder sin förfrågan. Jag anser det i och med det svårt för mottagaren av viljeförklaringen att hävda att förhandling inletts och att avgivaren av viljeförklaringen då skall anses bunden till att slutföra förhandlingen och bli bunden till ett slutet avtal. Dock anses det rimligt att mottagaren skall åtnjuta kompensation i det fall att förhandlingen torde anses slutet via avgivande av handpenning eller annan delvis fullgörelse av avtalet. Då anses avtalet slutet, och i och med det har mottagaren i min mening rätt till skadestånd. Dock vad gäller mottagarens dolösa agerande då denne inte reklamerar inom skälig tid efter att ha mottagit orena accept, bör denne enligt min mening i första hand kontakta avgivaren för att konfirmera att denne insett rättshandlingsföljden, i linje med god affärsed och mo-

---

²⁰⁶ Lehrberg, B., ”*Anm. av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta*”, SvJT, 1996, s. 479.

ral. Dock bör avgivaren ansvara för sitt agerande och tillse att ej avge oren accept om det ej ämnats.

5.4 Sammanfattande kommentarer

Vad gäller vad part rimligen kan hävda, vid Blockethandel, då denne avser att ogiltigförklara viljeförklaringen så har denne i teorin fler alternativ; hävda förklaringsmisstag, ogiltigförklaring i enlighet med förutsättningsläran, eller dolusregeln.

I enlighet med förutsättningsläran kan en viljeförklaring ha avgetts, baserad utifrån felaktiga förutsättningar. Rättföljden blir då antingen en ogiltigförklaring av viljeförklaringen eller ersättning av skadestånd för det negativa skadeståndsintresset, eller både och. Dock medför förutsättningsläran att fyra rekvisit torde vara uppfyllda för att denna ogiltighetsgrund skall anses uppfylld, exempelvis relevansbedömning. Följaktligen är kraven för denna ogiltighetsgrund tämligen högt ställda och är inte alltid tillämplig vid Blockethandel.

Förklaringsmisstag innebär att part kan hävda att den avgivna viljeförklaringen avsett annan rättshandlingsföljd än den som viljeförklaringen resulterat i. Tillitsteorin anses mest rimlig att tillämpa för att tolka om förklaringsmisstag föreligger och kan leda till avtalsbundenhet och eventuellt skadestånd för det negativa skadeståndsintresset, eller både och. I enlighet med förklaringsmisstag kan tolkning resultera i att parterna anses bundna till slutet avtal, men då till det avvikande innehållet i den avgivna viljeförklaringen. Det anses, enligt min mening, dock inte alltid rimlig att tillämpa denna bestämmelse då Blockethandel innebär handel med varor av ringa värde och medför i regel endast ett kortfattat förhandlingsstadium.

Dolusregeln medför att parterna blir bundna till avtalet. Avtalslydelsen utgör då ett resultat av att avvikande, det vill säga oren, accept avgivits till mottagaren, och att mottagaren avstått från att reklamera det. Den orena accepten ligger då till grund för avtalet mellan parterna, då avgivaren ansett att viljeförklaringen överensstämde med grundutbudet. Dock anses det svårt för part att hävda dolusregeln som ogiltighetsgrund vid Blockethandel då viljeförklaringen anses bindande, om ändock avvikande från anbudet, och detta har i relation till mottagarens dolus och avgivarens goda tro lett till att avtal ansetts slutet. Mottagaren kan ej hävda ogiltig viljeförklaring på grund av dolus i det fall att denne ej reklamerat inom skälig tid, utan resulterar då istället i att avtalet sluts baserat utifrån avgivarens viljeförklaringsinnehåll. Avgivaren av viljeförklaringen bör hävda att part agerat i ond tro för att vilje-

Den grundläggande viljeförklaringen och dess tillämpliga sanktioner

förklaringen inte skall anses bindande och avtal inte skall anses slutet mellan parterna, men är svårligen bevisat.

Sammanfattningsvis kan part följaktligen hävda att viljeförklaringen är ogiltig och detta i regel medför att avtalsförhandlingen avbryts. Således kan det vara svårare att hävda att avtal föreligger än att avtal ej föreligger, i och med huvudregeln att avtalsförhandlingar avslutas då viljeförklaringen ogiltigförklaras. Part kan även utdömas skadestånd för det negativa kontraktsintresset i det fall att motparten agerade illojalt och i ond tro.

6 Sammanfattning och slutsats

6.1 Sammanfattning

Utifrån det hypotetiska bakgrundsscenarioet så kan avtal anses slutas i två skeden. Dels sluts teoretiskt sett ett avtal då avgivaren av accepten godkänner anbudet, vid den första kontakten mellan parterna. Dels kan det efterföljande köpsläendet ske, och leda till att en ny köpskilling framförhandlas, som en följd av att varan exempelvis inte godkänns av acceptanten då varan inspekteras på plats eller att part inte ansett att avtal slutits i det första skedet.

Utifrån parternas agerande kan antas att en slags Blocketsedvänja existerar där parterna förhandlar sinsemellan och att de avgivna viljeförklaringarna, i det första skedet, endast utgör förhandlingsinnehåll som inte anses bindande för parterna. Om än en bindande moralisk bundenhet som medföljer viljeförklaringen.

Blocketförfarandet anses lagligt baserat utifrån att avtalslagen är dispositiv och de avgivna viljeförklaringarna är undantagna lagens bestämmelser tack vare undantaget om sedvänja. Blocketsedvänjan röjer, enligt min uppfattning, att privatpersoner i regel inte tar avtalslutande på allvar och utgörs till viss del av bristande etik och moral. Skälet till detta kan vara att varorna uppgår till ringa värde och inte utgör någon större affärstransaktion. Förhoppningsvis sker upprättande av avtalsvillkor i de fall då handel sker med varor av högre värde, exempelvis fordon. Vidare kan ett annat skäl till Blocketsedvänjan vara att privatpersoner vanligtvis handlar i egenskap av konsument, vilket medför att de då är skyddade av konsumentskyddsreglerna. Det resulterar i att konsumenterna förlitar sig på näringsidkarens kunskap och erfarenhet och att denne upprättar relevanta avtal, i linje med gällande lagbestämmelser och övriga avtalsrättsliga principer.

Privatpersoners bristande kunskap kan te sig problematiskt vid framtida affärer för de privatpersoner som endast har erfarenhet av Blockethandel. Min uppfattning grundas i det faktum att privatpersoner anses inneha en kunskapsnivå som är att jämföra med en näringsidkare då de handlar sinsemellan. Denna nivå kan knappast uppgå till en jämförbar näringsidkare som innehar erfarenhet och kunskap denne erhållit från övrig handel än just Blockethandel. Vidare är löftesprincipen grundläggande inom avtalsrätten och innebär att part ansvarar för sina ageranden och avgivna viljeförklaringar och blir bunden till sin avgivna viljeförklaring, och sedermera bunden till de överensstämmande viljeförklaringarna. Det

påvisar parts ökade ansvar, dels i enlighet med löftesprincipen och dels som en följd av jämställandet med en näringsidkare.

I det fall att avtalsförhandlingen avbryts torde fastställas när, och om, avtalsbundenhet inträtt mellan parterna under avtalsförhandlingen. Den tidpunkt, då avtalsparterna anses bundna till avtalet, varierande beroende på förhandlingens gång och parternas individuella agerande. Avtalstidpunkten anses svårigen fastställd och doktrin avviker något i dess åsikt då bundenheten anses inträda. Avtalstidpunkten anses utgöra allt från den tidpunkt då ett tydligt löfte avgetts mellan parterna, till då 85 till 90 % av avtalet är färdigförhandlat om, till det att komplett avtal framförhandlats. Det anses vidare rimligt att det kan kvarstå avtalspunkter, såsom köpeskillning, att förhandla om.

För att utröna huruvida parterna är bundna till slutet avtal eller ej, sker tolkning utifrån tolkningsmodellerna som beaktar avgivarens bakomliggande vilja, ordalydelsen av viljeförklaringens eller med beaktande av mottagarens tillit till avgivarens vilja.

Förutsättningsläran, förklaringsmisstag och dolusregeln kan medföra att viljeförklaringen ogiltigförklaras och avtal ej anses slutet mellan parterna. Det vill säga ogiltigförklaring utifrån antingen felaktiga förutsättningar eller antaganden från part, eller att viljeförklaringen av misstag avsett annan rättsföljd än den faktiska, eller att mottagaren agerat dolöst.

Huvudregeln inom avtalsrätten är att avtal ej anses slutet mellan parterna då en viljeförklaring förklaras ogiltig. Dock kan parterna påföras skadeståndsanspråk i det fall att illojalitet eller ond tro föreligger. Det vore enligt min uppfattning i regel ej rimligt med avtalsbundenhet som sanktion i och med att parterna inte har upprättat något avtal att följa eller fullgöra, som upprättats till tillräckligt hög nivå. Illojalitet och ond tro bör vidare, enligt min mening, i regel ej medföra avtalsbundenhet då agerandet ger skäl för antagandet att parten ej tillämpar god affärssed och inte är tillförlitlig. Vidare anses skadeståndet för det negativa kontraktsintresset mest rimligt att ersätta vid Blockethandel. Exempelvis medför varan vanligtvis inte vinstmedel för köparen om avtalet hade fullgjorts, som krävs vid det positiva kontraktsintresset. Det negativa kontraktsintresset däremot anses rimligt då part bör bli ersatt exempelvis dennes resekostnader, då dessa uppgår till en skälig nivå.

Det avtalsrättsliga området för avtalsslutande mellan privatpersoner är ett rättsområde som innefattar brist på dagsaktuell doktrin och rättsområdets lagbestämmelser och regler bör i allmänhet förnyas. Det anses dock, enligt min uppfattning, svårt att stifta omfattande lag på

detta rättsområde då det förändras med tiden och de avvikande åsikterna i doktrin avspeglar de olika tillvägagångssätten för slutande av avtal som påvisar omfattningen och svårigheten i att tolka avtalslutande. Det är till och med enligt doktrin stridigt vad gäller viljeförklaringsbegreppet och huruvida det är ett tillräckligt omfattande och relevant begrepp att nyttja.

Vad gäller Blockethandel, så anses en sedvänja ha utvecklats som utgör ett undantag från avtalslagens bestämmelser. Inom denna sedvänja tillämpas vanligtvis ett förhandlingsstadium, där viljeförklaringarna inte anses bindande för parterna. Resultatet blir då att sedvänjan utgör ett undantag från avtalslagens bestämmelser och parterna är fria att avtala hur som då avtalslagen är dispositiv. Man kan ifrågasätta huruvida utvecklandet av Blocketsedvänjan bör ses som ett slags ”rop på hjälp” då privatpersoner inte har hjälp av några skyddsregler när de handlar sinsemellan, och huruvida ny lagstiftning bör införas som ett svar på det. Eventuellt vore det framgångsrikt med ny lag som bättre skyddar och hjälper privatpersonerna, men samtidigt kanhända att dagens Blocketsedvänja fungerar, så länge ingen av parterna upplever sig lurad eller förd bakom ljuset. Möjligen räcker det då, för den part som känner sig lurad, att denne i det fallet kan hävda lämpliga ogiltighetsbestämmelser och därigenom eventuellt inte vara bunden till motparten. Samt att eventuellt erhålla skadestånd för det negativa kontraktsintresset i fall part agerat illojalt eller i ont tro.

6.2 Slutsats

6.2.1 **Bör avgivandet av en viljeförklaring tillmätas lägre betydelse vid slutande av avtal med utgångspunkt i annonser? Medför det att de initialt avgivna viljeförklaringarna bör betraktas som en del av ett förhandlingsstadium?**

Inom avtalsrätten anses parterna vanligtvis bundna till avtalet i enlighet med avgivna överensstämmande viljeförklaringar. Dock, i linje med bakgrundsscenarioet i denna uppsats, är parterna inte att anses bundna, enligt det förhandlingsstadium som ingår i Blocketsedvänjan. Detta leder till att avgivna viljeförklaringar inte anses bindande för parterna och avtalslagens dispositivitet och sedvänjeundantag blir tillämpliga mellan parterna. Viljeförklaringarna anses inte tillmätas lägre betydelse som sådana, men de leder inte till slutet avtal inom förhandlingsstadiumet. Viljeförklaringarna anses dock inneha en viss moraliskt bindande funktion.

6.2.2 Trots att bindande avtal ej slutits mellan parterna; kan part ändå hävda någon ogiltighetssanktion som är tillämplig vad gäller den avgivna viljeförklaringen?

Parterna är fria att frånträda avtalsförhandlingen när som. Dock kan frånträdande part bli skadeståndsskyldig på grund av culpa in contrahendo och illojalt agerande, om denne frånträder förhandlingen. I det fall att förhandlingen fortlöpt under en längre tidsperiod kan det leda till att sanktion i form av avtalsbundenhet inträder och parterna torde fullgöra avtalet.

Huvudregeln inom avtalsrätten är att en ogiltigförklaring av en viljeförklaring medför att avtalsförhandlingarna avbryts för parterna. Dock kan part åläggas skadeståndsskyldighet, uppgående till det negativa kontraktsintresset, då denne agerar illojalt och i ond tro.

Förklaringsmisstag utgör en ogiltighetsgrund som syftar till att viljeförklaringen medför en avvikande innebörd än den initialt ämnats att utgöra. Dock bör förklaringsmisstaget bedömas relevant, vilket kan öka svårigheten att tillämpa förklaringsmisstaget vid Blockethandel. Förutsättningsläran medför att viljeförklaringen kan förklaras ogiltig genom att den avgivna viljeförklaringen avgetts utifrån felaktiga förutsättningar eller antaganden från part. Dock medföljer förutsättningsläran rekvirit innefattande en relevansbedömning, vilket kan medföra svårighet i att ogiltigförklara viljeförklaringen utifrån förutsättningsläran. Vidare är dolusregeln tillämplig, vilket medför att viljeförklaringen ogiltigförklaras baserat på att part agerat dolöst. Motparten kan då ha mottagit en accept som avviker från grundutbudet och då dolöst antagit att avtal slutits utifrån bestämmelserna i den avvikande viljeförklaringen, då mottagaren inte reklamerat. Viljeförklaringen kan då ogiltigförklaras, dock med krav om dubbel partsavsikt. Sanktion i form av skadestånd kan även utgå, uppgående till det negativa kontraktsintresset, i fall att part agerat illojalt eller i ond tro.

Referenslista

Författningar

Lagtext

Lag (1915:218) om avtal och andra rättsliga handlingar på förmögenhetsrättens område

Rättegångsbalk (1942:740)

Regeringsform (1974:152)

Konsumentköplag (1990:931)

Köplag (1990:932)

Förarbeten

Kungl. Maj:ts nådiga proposition, 1915:83, Förslag till lag om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

NJA II 1915 nr 5, fyrtionde årgången, Stockholm, 1915

Betänkande 2005/06:LU12

Rättspraxis

NJA 1955 s. 247

NJA 1959 s. 590

NJA 1973 s. 175

NJA 1974 s. 526

NJA 1980 s. 398

NJA 1984 s. 280

NJA 1985 s. 178

NJA 1989 s. 614

Referenslista

NJA 1990 s.745

NJA 1996 s. 410

NJA 2006 s. 638

ARN 2000-6281

ARN 93-4822

Doktrin

Litteratur

Adlercreutz, Axel, ”*Avtalsrätt P*”, tolfte upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2002

Adlercreutz, Axel, ”*Avtalsrätt IP*”, sjätte upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2010

Bernitz, Ulf, Heuman, Lars, Leijonhufvud, Madeleine, Seipel, Peter, Warnling-Nerep, Wiweka, Vogel, Hans-Heinrich, ”*Finna rätt – Juristens källmaterial och arbetsmetoder*”, elfte upplagan, Nordstedts Juridik AB, 2010

Eek, Hilding, Grönfors, Kurt, Hellner, Jan, Thornstedt, Hans, Vahlén, Lennart, Welamson, Lars, ”*Juridikens källmaterial*”, nionde upplagan, Förlaget Akademilitteratur AB, Stockholm, 1979

Grauers, Per Henning, ”*Person och avtal - en kortfattad inledning till person- och avtalsrätten*”, tredje upplagan, Liber AB, Egypten, 2009

Grönfors, Kurt, ”*Avtalsgrundande rättsfakta*”, Nerenius & Santérus Förlag, Göteborg, 1993

Grönfors, Kurt, ”*Avtalslagen*”, andra upplagan, Nordstedts Gula bibliotek, Nordstedts Förlag AB, Lund, 1989

Hedwall, Mattias, ”*Tolkning av kommersiella avtal*”, andra upplagan, Nordstedts Juridik AB, Stockholm, 2004

Hellner, Jan, ”*Kommersiell avtalsrätt*”, fjärde upplagan, Juristförlaget, Stockholm, 1993

Referenslista

- Hägerström, Axel, ”*Rätten och viljan, två uppsatser av Axel Hägerström*” ånyo utgivna av Karl Olivecrona, C W K Gleerup Bokförlag, Lund, 1961
- Karlgren, Hjalmar, ”*Kutym och rättsregel*”, P.A. Nordstedt & Söners Förlag, Stockholm, 1960
- Lehrberg, Bert, ”*Avtalstolkning*”, upplaga 5:1, I.B.A. - Institutet för Bank och Affärsjuridik AB, Tallinn, 2009
- Lehrberg, Bert, ”*Avtalsrättens grundelemen*”, andra upplagan, I.B.A. - Institutet för Bank och Affärsjuridik AB, Polen, 2006
- Lehrberg, Bert, ”*Förutsättningsläran – Allmänna betingelser för möjligheten att frånträda rättshandlingar på grund av okända eller oförutsedda omständigheter*”, IUSTUS förlag AB, Göteborg, 1989
- Lehrberg, Bert, ”*Praktisk juridisk metod*”, femte upplagan, I.B.A. - Institutet för Bank och Affärsjuridik AB, Polen, 2006
- Molin, Anna, ”*Avtal – praktisk handbok om hur du skriver avtal och kontrakt*”, andra upplagan, Björn Lundén Information AB, Uppsala, 2005
- Nelson-Bülow, Helena, ”*Från förhandling till avtal – Strategi, taktik och juridik*”, Studentlitteratur, Polen, 2007
- Ramberg, Jan, Ramberg, Christina, ”*Avtalsrätten – en introduktion*”, tredje upplagan, Nordstedts Juridik AB, Solna, 2007
- Ramberg, Jan, Ramberg, Christina, ”*Allmän avtalsrätt*”, sjunde upplagan, Nordstedts Juridik AB, Solna, 2007
- Svensson, Ola, ”*Viljeförklaringen och dess innehåll*”, Nerenius & Santérus Förlag AB, Malmö, 1996
- Taxell, Lars-Erik, ”*Avtalsrätt, bakgrund - sammanfattning - utblick*”, upplaga 1:1, Nordstedts Juridik AB, 1997
- Vahlén, Lennart, ”*Avtal och tolkning*”, P.A. Nordstedt & Söner Förlag, Stockholm, 1960

Tidskriftsartiklar

Referenslista

Adlercreutz, Axel, ”Rättsverkan av brutna avtalsförhandlingar och andra fall av ofullständiga avtal (om ”letters of intent”, principöverenskommelser m.m.)”, Svensk Juristtidning, sjuttioandra årgången, 1987

Heidbrink, Jakob, ”Avtals uppkomst – dags att se bortom avtalslagen”, Svensk Juristtidning, nr 8, 2007

Karlgren, Hjalmar, ”Några reflektioner om den privaträttsliga viljeförklaringen i dess egenskap av rättsfaktum”, Svensk Juristtidning, femtiofjärde årgången, 1969

Lehrberg, Bert, ”Amm. Av Kurt Grönfors, Avtalsgrundande rättsfakta”, Svensk Juristtidning, 1996

Doktrin i otryckt form

Ramberg, Christina, förslag på ny avtalslag 2010, tillgänglig den 2 november 2010, från: www.avtalslagen2010.se

Karnov lagkommentar, Internet

Persson, Ingemar, Lagkommentar till lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

Eriksson, Tobias, Lagkommentar till Rättegångsbalk (1942:740)

Munukka, Jori, Lagkommentar till Köplag (1990:931)

Övriga Internetkällor

Information om Allmänna Reklamationsnämnden, tillgänglig den 15 september 2010, från: <http://www.arn.se/vadarARN/Om-namndens-beslut>, samt <http://www.arn.se/vadarARN/Undantag-fran-namndens-provning>

Pressmeddelande från CISIONWIRE, tillgänglig den 14 september 2010, från: <http://www.cisionwire.se/blocket/kop-och-salj-for-192-miljarder-pa-blocket-2009>

Blocket, tillgänglig den 28 september 2010, från: <http://www2.blocket.se/support/form/0?id=12>